

1. Нотолгоо гэж юу вэ?

1.1. Нотолгооны хэм хэмжээ нь шүүхийн өмнө хэргийн байдлыг хянан шалгадаг. Тэдгээрийн зорилго нь “үнэн шударга бодит байдлыг илүү чухалд авч үзэх хууль эрхзүйн үндсэн бодлогын хэрэгжилтгүй”¹ холбоотой бүх хэргүүдийн учир шалтгааныг тогтооход оршино. Аливаа тодорхой тохиолдлуудад учир шалтгааны ямар хэргүүд байна, иргэний юмуу эрүүгийнх гэдэг нь тохиолдож болохуйц хариуцлага тооцох хэргийн учир шалтгааныг хуулийн бодит хэрэгжилтээр шийдвэрлэдэг. Эдгээр учир шалтгаанууд нь тухайн тохиолдолд нотлох баримт болох зарчмуудад хурдан нөлөөлөх боломжтой хэдий ч, нотолгооны эрхзүйн нэгээхэн хэсэг нь болж чаддаггүй. Шүүхээр зохицуулах хэм хэмжээ, дэс дараалал нь нотлох баримт болох журамтай төстэй шүүн таслах ажиллагаагаар зохицуулагдах боломжтой хэдий ч, эдгээр нь нотолгооны эрхзүйн туслах асуудал байдаг. Өөрөөр хэлбэл, нотлох баримт болох зарчмууд нь 1. Шүүхийн өмнө ямар асуудал байгаа эсэхийг мэдэгдэх 2. Үүний өмнө хэрэглэж болохуйц хэргүүдэд аль аргыг нь ашиглахыг зохицуулдаг.

2. Түүхэн үе шат: Нотолгооны эрхзүй дэх зарчмын арга

А. Нийтлэг хууль

1.2. Канадын дээд шүүх нь нотолгооны эрхзүйг анхаарал татмаар байдлаар өөрчилсөөр байна. Сүүлийн цөөн арван жилд шүүх нь энэхүү асуудлыг ашиг сонирхлын хүрээнд биелүүлсээр байгаа ба хуулийн дахин боловсруулалтанд эхлээд аажмаар, тэгэхдээ төвөгтэй аргыг ашиглан илүү идэвхтэй оролцоор байна.

1.3. Арес Веннер² Канадын дээд шүүхийг цуу үгэнд үндэслэх болон хүмүүжүүлэгчийн хөндлөнгийн шалгалтыг хүлээн зөвшөөрснөөс бусад нийтлэг хуулийн хэрэгжилтийг хүндлэх үүднээс хуулийн шинэчлэлийн хүрээнд үүсгэн байгуулж байх үед 1970 он байлаа. Эн тэргүүнд шийдвэрлэх, хэрэгжилтийн явц дахь тэрхүү цуу үгэнд үндэслэсэн мэдүүлгүүд нь боломжтой байх мэдүүлэгчдийн урьдчилсан нөхцлийг шаарддаг.

1.4. Үнэн хэрэгтээ, 1970 оны тэрхүү шийдвэрийн эн тэргүүн нь болох хамрагдах нийтлэг хууль нь зөвхөн цуу үгэнд үндэслэсэн байхгүй байхын зэрэгцээ бүхэл бүтэн нотолгооны эрхзүй нь бодитойгоор хэвээр үлдэж, шүүхээс гаргасан багахан өөрчлөлтүүдийг тодруулахуйц байв. Шинэчлэлийн аливаа хэлэлцүүлэг нь 1970-д онд байсан хуулийг шинэчлэх комисс хорооны зөвлөмжөөр Канад улсад тогтоогдсон байх нотолгооны боломжит баримт гаргалгаан дээр төвлөрч байв.

¹В.А.Врайт, “Нотолгооны эрхзүй”: Одоо болон Ирээдүй” (1942), 20Can.Bar Rev. 714, 715-р тал

²[1970] S.C.R.608, [1970] S.C.J. No. 26 (S.C.C.).

1.5. Нотолгоо нь хатуу дүрэм журмуудыг эргэлзүүлэхэд хүргэдэг. Нотолгооны эрхзүйн хатуу мөн чанар нь Р.в. Граат ³дахь “Ж.Диксоны “олон тооны хасалт нэмэгдэлтэй төвөгтэй дүрэм журмууд нь хасагдан нэмэгдэж байдаг” гэсэн тодорхойлолтоор илэрхийлэгддэг.” ⁴

1.6. Тийнхүү Арес в.Веннер өөрчлөгдөх байсан тохиолдолд парламент ба хууль тогтоох байгууллагаар дамжин хэрэгждэг гэсэн ойлголттой хүн бүрийг гайхшруулах үндсэн дүрмийг анхны алхмаар дамжуулан шинэчлэхэд мэдээж гайхширч байв.

1.7. Аажмаар дараагийн хорин жилдээ Канадын дээд шүүх нь дахин салбартаа аз туршсан ба нотолгооны эрхзүйн давуу эрх ба нэмэлт баримтаар баталгаажуулах гэсэн өөр хоёр салбар дахь шүүхийн шинэчлэлд нөлөөлжээ.

1.8. 1976 онд Славутих в.Бэйкерт⁵, дээд шүүх нь үндсэн хэрэг дээрх давуу эрхийг харуулах илүү доривтой аргыг ашиглаж байсан тохиолдол гарсан. Тэрхүү шийдвэрийн өмнө, хуучин нийтлэг хууль нь өмгөөлөгч ба үйлчлүүлэгчийн харилцааг илтгэх давуу эрх мэтээр ойлгогдож байхад, гэрлэлтийн харилцааг хүндэтгэх хууль ёсны давуу эрх байв. Сэтгэл мэдрэлийн эмч тэвчээртэй, сэтгүүлч мэдээлэгч, санваартан хуврагууд чуулах сонирхолтой зэргээр өөр ямар харилцаа байдаг вэ? одоогоор дөрвөн хэсэгтэй Вигморын тестийг тухайн хэрэгт тохирсон гэж үзэж байвал, асуултаар дамжуулан итгэлтэй харилцааг шинэ давуу эрхээр бий болгож чадах юм. Үүнийг бүх холбогдох давуу эрхүүдийг тодорхой хэлбэл, илрүүлэлтийн эсрэг үр дүнг тодорхойлохын тулд бодлогын суурь хэрэгжүүлэлт болгон дөрвөн нөхцлийг хэрэглэж хэрэг дээр суурилан шалгасан болно,

1.9. 1982 онд, Р.в.Ветровек⁶ дэх Канадын дээд шүүх нь гэрчийн мэдүүлгийг тодорхой байлгах үүднээс нэмэлт баримтаар баталгаажуулах хэт ёсорхуу нийтлэг хуулийн дүрэм журмыг багасгасан ба шаардлагатай тохиолдолд крауны хэрэгт чухал хүн болох гэрчийн мэдүүлэг дээр үндэслэн гэмтэн эсэхийг тогтооход, гэрчлэгчийн үнэн зөв байдал өөр нотолгоо⁷ баримтаар баталгаажигдаагүй үед шүүгчдийн бүрэлдэхүүнд анхааруулах шүүхийн болгоомжлолоор үүнийг засаж өөрчилдөг байна. Тийнхүү тэр нь хэргийн нөхцөл байдлаас хамааран авч хэлэлцэхээр өргөн баригдах болсон байна.⁸

³ [1982] 2 S.C.R.819, [1982] S.C.J.No.102 (S.C.C.).

⁴ Ibid., 835 (S.C.R.)

⁵ [1976] 1 S.C.R.254, [1975] S.C.J.No.29 (S.C.C.), R.v.Gruenke, [1991] 3 S.C.R.263, [1991] S.C.J.No.80 (S.C.C.).

⁶ [1982] 1 S.C.R.811, [1982] S.C.J.No.40 (S.C.C.).

⁷ Бас R.v.Kehler (2003), 327 A.R.66, [2003] A.J.No.387 (Alta.C.A.); R.v.Campbell (2002), 163 C.C.C. (3d) 485, [2002] N.S.J.No.120 (N.S.C.A.); R.v.Gagnon (2000), 147 C.C.C.(3d) 193, [2000] O.J.No.3410 (Ont.C.A) хар.

⁸ Гэхдээ гэрч нь крауны хэрэгийн гол этгээд юмуу гэрчийн үнэмшмээр зарим нөхцөлд сэрэмжлүүлэг нь зөвшөөрлөөр байна: R.v.Bevan, [1993] 2 S.C.R.599, [1993] S.C.J.No.69 (S.C.C.); R.v.Brooks, [2000] 1 S.C.R.237, [2000] S.C.J.No.12 (S.C.C.); R.v.Bromley (2001), 197 Nfld.&P.E.I.R.316, [2001] N.J.No.25 (Nfld.C.A.); R.v.Armstrong (2003), 179 C.C.C.(3d) 37, [2003] O.J.No.3610

1.10.Тэрхүү явдал нь 1990 он хүртэл байсан ба дараа нь эргэлт бий болсон. Цуурхал, цуу үгэнд үндэслэсэн мэдүүлэг гол зүйл болсон. Эхлээд Р.в.Хан⁹дахь Канадын дээд шүүх нь бэлгийн мөлжлөгийн талаар хүүхдүүдэд танин мэдүүлэх явдлыг аажимдаа бууруулсан. Тэрхүү тохиолдолд шүүх нь цуу үгэнд үндэслэсэн дүрмийн хатуу байдлыг няцааж шүүмжлэв. Энэхүү нотолгоог аргацаасан байдлаар гаргахаасаа илүүтэйгээр тулж харьцахын сацуу шүүх нь нотолгоо баримтаар хангах зарчмын аргыг хэрэглэсэн байна. Хийх шаардлагатай шинжилгээ нь хийгдсэн байв. Жинхэнэ үнэн шүүхээс халхлагдан нуугдахгүйгээр цуу үгэнд үндэслэсэн нотолгооны хувьд илүү үр нөлөөтэйгөөр дүгнэгдсэн байна.

1.11.Арес в.Веннер дэх хуулийн хэрэгжилтэнд бага шатны шүүхүүд болон олон тайлбарлагчдын гаргасан шүүхийн шийдвэр байгаад зогсохгүй мөн Хан шийдвэр нь эхлээд бэлгийн мөлжлөгийн хохирогчид болох хүүхдүүдийн мэдүүлгийг цуу үгэнд үндэслэсэн дүрэм, нийтлэг өөр хуулийг дагах зарим шүүхүүдээр гаргагдсан байхыг тайлбарлан заасан байдаг.

1.12.Гэсэн хэдий ч, хялбар зарчмын хувьд 1990 онд, Р.в.Смит¹⁰, Р.в.Финта¹¹, Р.в.В (К.Г)¹², Р.в.У.(Ф.Д)¹³, Р.в.Хокинс¹⁴ Р.в.Паррот¹⁵-дахь Канадын дээд шүүх эмх замбараагүй болж, ялагдал хүлээсэн ба аливаа эргэлзээг бууруулах үүднээс хийгдэх аливаа шинжилгээ нь Хан¹⁶-ы хэргийн байдлаар хязгаарлагдаж байв. Энэ нь бүх нөхцөл байдалд хэрэгжихүйц байна. Тийнхүү Р.в.Старр¹⁷, Р.в.Мапара¹⁸ дахь Канадын дээд шүүх нь хуучин байдлыг огтхон ч хэрэгсэхгүй байдалтай байв. Цуу үгэнд үндэслэсэн мэдүүлгүүд нь төсөөлөн тааварласан шинжтэй байх хэдий ч, баталгаажуулах тохиолдолд нарийн нягт шинжилгээг шаардах нь бий.

⁹[1990]2 S.C.R.531, [1990] S.C.J.No.81 (S.C.C.).

¹⁰[1992]2 S.C.R.915, [1992] S.C.J.No.74 (S.C.C.).

¹¹[1994]1 S.C.R.701, [1994] S.C.J.No.26 (S.C.C.).

¹²[1993]1 S.C.R.740, [1993] S.C.J.No.22 (S.C.C.).

¹³[1995]3 S.C.R.764, [1995] S.C.J.No.82 (S.C.C.).

¹⁴[1996]3 S.C.R.1043, [1996] S.C.J.No.117 (S.C.C.).

¹⁵[2001]1 S.C.R.178, [2001] S.C.J.No.4 (S.C.C.).

¹⁶R.v.Smith дэх Дээд шүүх,[1992]2 S.C.R.915, [1992] S.C.J.No.74.at para.30 (S.C.C.). Khan шийдвэр тогтоол нь “зарчмын анализ дүн шинжилгээ нь хуулийн дагуу бий болгосон зүйл ангиуд дээр” суурилсан гэдгийг зарлан тунхагласан.

¹⁷[2000]2 S.C.R.144, [2000] S.C.J.No.40 (S.C.C.).

¹⁸[2005]1 S.C.R.358, [2005] S.C.J.No.23 (S.C.C.).

1.13.Славутих в.Бэйкер дэх давуу эрх ба Р.в.Ветровек дэх нэмэлт баримтын баталгаажуулалтаар илэрсэн цуу үгэнд үндэслэсэн мэдүүлгийн хувьд канадын дээд шүүх юуг цохон тэмдэглэж байсан нь тухайн шүүх баримт нотолгоог хүлээж авах эсэх, нотолгооны эрхзүйн аливаа чиг хандлага нь тухайн хэрэгт таарч тохирох эсэх, нотолгооны эрхзүйг бий болгоход чиглүүлэх үндсэн давуу бодлогуудаар тодорхойлогддог байна.

1.14.Тухайлбал, анхны байр суурин дээрээ яагаад цуу үгэнд үндэслэсэн дүрэм болон тайлбарууд хэлэлцүүлэгдсэн бэ? Цуу үгэнд үндэслэсэн, цуурхал нь итгэл төгс бус, итгэмээргүй шинжтэй, хамгийн чухал зүйл болох баталгаажуулалт зорилгыг хэрэгжүүлэхгүй байдалтай байх мэдүүлэгчийн үнэлэмж, чин бодит үнэн тодорхой баримтгүй гэрчийн гэрчлэх хүчин зүйлс нь хянагдан шалгагдах боломжгүй байдаг. Иймэрхүү төрлийн баримт нотолгоог зөвшөөрөх талаасаа цуу үгэнд үндэслэсэн дэндүү олон мэдүүлгүүд байв.

1.15.Мэдүүлэг өгөгч этгээд нас барсан юмуу гэрчлэх боломжгүй нөхцөлд шүүхээс гаргасан цуу үгэнд үндэслэсэн дүрэмтэй холбоотой олон тайлбар заалт байгаа ба мэдүүлгүүд нь өөрсдийгөө баталгаажуулж итгэл хүлээлгэсэн нөхцөл байдалд хийгдсэн байв. Асуудал зарим хэргүүд дээр учирч байсан ба тайлбар заалтаар шийдвэрлэгдэх боломжгүй нөхцөл байдал ч үүсэж байсны зэрэгцээ цуу үгэнд үндэслэсэн найдвартай итгэл хүлээсэн мэдүүлгийг аль хэдийн хийсэн байна. Бусад талаараа хэргүүд нь аргын хувьд тайлбар заалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэж, мэдүүлгүүд нь эргэлзээтэй биш байв. Р.в.Мапара дахь МсЛаклин С.Д.С. –ныхээр бол “Аажимдаа тайлбар заалт нь бий болж, тогтоосон дүрэм гарч ирсэн. Нэгэнт л тогтоосон дүрэм нь хатуу өөрчлөх боломжгүй байхын зэрэгцээ зарим тохиолдолд тодорхой нэг шаардлагатай шалгуурыг давснаар нотолгоо баримтыг гаргадаг. Энэ нь бас эдгээр шалгуураар шинжлэгдсэн байх ёстой нотолгоо руу чиглүүлдэг. Энэ нь хэрэгтэн гэм буруутай этгээдийг¹⁹ тогтоох бодит үнэн баталгаатай хайлтанд нөлөө үзүүлэхүйц байдаг.” гэжээ.

1.16.Одоо, шүүхүүд нь хэргийн үндэслэлтэй холбоотойгоор бий болох цуу үгэнд үндэслэсэн мэдүүлгийн хор хохирол, үнэлэмж, бодит баталгаатай байдлыг нь хуучин тайлбар заалт, дүрмийн талаас харан ажиглахаас илүү гарган тавьцгааж байна.

1.17.Старр ба Мапара дахь дээд шүүх нь цуу үгэнд үндэслэсэн нотолгоо баримтыг гаргах үүднээс доорх цар хүрээнд авч үзэн шийдвэрлэдэг:

А. Цуу үгэнд үндэслэсэн нотолгоо нь дүрмийн тайлбар заалтыг тааварлаж төсөөлсөн, шүүхээр авч үзэхгүй шинжтэй байдаг. Цуу үгэнд үндэслэсэн дүрэм дэх хуучин заалт тайлбар нь тааварласан байдаг.

¹⁹ [2005] S.C.R. 358, S.C.J. No 23, at para. 14(S.C.C)

Б. Цуу үгэнд үндэслэсэн тайлбар заалт нь зарчмын аргыг ашиглах үнэн зөв бодит байдал болох хүлээн зөвшөөрөгдсөн үед хэрэглэгдэх боломжтой. Заалт тайлбар нь шаардлагатай тохиолдолд хүлээн зөвшөөрлийг бий болгох үүднээс өөрчлөгдөх боломжтой байна.

В. “ховор тохиолдлуудад”, үнэн зөв байдал нь хэргийн тодорхой нөхцөл байдлын үед алдагдаж байгаа учраас тайлбараар хийгдэх нотолгоо нь хүлээн зөвшөөрөгдөхгүй байх боломжтой.

Г. Цуу үгэнд үндэслэсэн нотолгоо нь тайлбар заалтаа дагаагүй үед, шинэ тэмдгүүд юмуу шаардлагууд нь voir dire²⁰-д тусгагдсан үед боломжтой хүчин төгөрдөр хэвээр байна.

1.18.Хуучин заалт тайлбарууд нь үүрэг гүйцэтгэсэн хэвээр байгаа хэдий ч энэхүү үндсэн давуу арга нь үнэн зөв ба хэрэгцээний хосолсон тулгуур баганууд юм. арга нь Р.в.Хелавон²¹-д Ж.Чаррон эдгээр хоёр шаардлага нь гэм буруутан этгээдийн эрхийг хамгаалаад зогсохгүй бас үнэн дотор байх нийгмийн ашиг сонирхолтой холбоотой үнэн шударга шүүх ажиллагаанд хүргэнэ гэдгийг тайлбарлажээ. Шаардлагын шалгуур нь үнэн бодит байдлыг хүлээн авах нийгмийн ашиг сонирхол дээр гарч ирсэн. Хөндлөнгийн хяналтын оновчтой шинжилгээ хийгдэх боломжгүй үед, нотолгооны үнэлэмжийг алдаж байхын оронд цуу үгэнд үндэслэсэн хэлбэрийн мэдүүлгээр ашиг сонирхолд нь нийцүүлэн шүүх болдог. Үнэн зөв бодит байдлын шалгуур нь шүүх ажиллагааны үйл явц дахь нэгдмэл байдал юм. Шаардлагатай хэдий ч, нотолгоо нь ажиглалтын төвөгтэй байдлаас урган гарч ирэх аюул бэрхшээлийг давах үнэн зөв бодит мэдүүлэг байхгүй үед хүлээн зөвшөөрөгддөггүй. Зарим тохиолдол хэргүүдэд үнэн зөв бодит байдлын шаардлага нь мэдүүлгийн хувьд бодитой үнэн нарийвчилсан хангалттай хийгдсэнтэй холбоотойгоор хангагдах боломжтой байдаг. Бусад тохиолдол хэргүүдэд, үнэн зөв бодит байдлын шаардлага нь цуу үгэнд үндэслэсэн мэдүүлгийн хувьд нягт хариуцлагатайгаар хийгддэггүй учраас хангагдах боломжтой байдаг хэдий ч, хангалттай шаардлага хангахгүй нөхцөлд ч /хөндлөнгийн хяналт, видео, бичлэг, аудио хуурцагтай байх мэдүүлэгч шиг/ одоогийнх шиг байх учраас шүүх ажиллагааны хувьд нотолгоог хуучинсаг байдлаар хүлээн авдаг.

1.19.Хэрэгцээ ба үнэн зөв бодит байдлын шалгуур шаардлагууд нь хангагдсан үед, цуу үгэнд үндэслэсэн нотолгоогоор хангах нь шүүх ажиллагааны шударга байдлыг илэрхийлдэг. Гэхдээ шүүх ажиллагааны шударга байдал нь хэрэгцээ ба үнэн зөв бодит байдлыг хэрэгжүүлэхгүй байх боломжтой учраас тэр ч байтугай хоёр

²⁰*Ibid*, at para. 15.

²¹ [2006] 2 S.C.R. 787, [2006] S.C.J. No. 57 (S.C.C.)

шалгуур хангагдсан байх үед ч тулгуур нь шүүхийн өмнөх²² үнэлэмжтэй цуу үгэнд үндэслэсэн мэдүүлэг дэх шүүгчийн үйл ажиллагааны сонголт хянамгай авч үзэх байдал болж хувирдаг.

1.20. Илүү хам сэдэвжсэн аргыг зөвшөөрөх “нэг нь бүгдэд тохирдог” гэсэн дүрмийн байдал нь уугуул эрхийн хандлагад ажиглагдаж байна. Эдгээр эрх нь хэрэгцээтэй үедээ илүү баталгаатай болсон тэрхүү цаг үеэс зан заншил уламжлал амьдралын бичигдээгүй байдлаас бий болсон гэдгийг дээд шүүх ойлгон ухаарсан байдаг. Онцгой тохиолдолд²³ өөр баталгаа нотолгоо гаргах боломжгүй үед уугуул эрхийн хэргүүдийг шударгаар туулж ирсэн түүхийн янз бүрийн байдлыг харгалзан үзэж шүүх шийдвэрлэдэг байна. Хэрэг дээр үндэслэж үүнийхээ дагуу түүхэн байдал нь хэрэгцээтэй болон шалтгаантай үнэн зөв бодит байдлыг²⁴ хоёуланг нь тусгасан байдаг.

1.21. Тийнхүү нотолгооны эрхзүй дэх зарчмын арга бий болсон юм. Энэ нь давуу эрх, баримтыг баталгаажуулах, цуу үгэнд үндэслэсэн байдлаар эхэосэн юм. Гэхдээ дээд шүүх нь тэдгээр субъектуудад зарчмын анализ дүн шинжилгээг гаргаагүй юм.

1.22. Канадын дээд шүүх нь шүүхийн ихэнх шинэчлэлүүд гаргаж ирсэн нотолгоог хүлээн зөвшөөрөх эсэх тал дээр сул талтай байгааг гаргасан хэдий ч, тухайн салбарт ашиглаж буй зарчмын арга нь шударгаар нөхцөл байдлыг баталгаажуулах болон нарийн нягт судалгаа шинжилгээний үр дүн болж байна. Экспертийн гаргасан нотолгоо нь тэрхүү салбарын нэгээхэн хэсэг нь юм.

1.23. Р.в.Мохан²⁵ дахь шүүх нь экспертийн мэдүүлэг баталгааг хүлээн авахаас өмнө анхны зарчм руугаа эргэдэг шүүх ажиллагаа руу чиглэсэн байна. Эксперт шинжээчид нь үзэл бодлынхоо нотолгоог хорих дүрмийн заалт тайлбартай байв. Гэхдээ яагаад? Чадварлаг шинжээчид нотолгоо гаргасан хэрэг дээр тулгуурлан учир шалтгааны юмуу шинжлэх ухааны үндэслэлийг гаргах зөвшөөрөлтэй байдаг. Тэдний учир шалтгааны мөн чанар эсвэл онцгой мэдлэгтэй хүний тусламжгүйгээр зөв шүүлтийг явуулах боломжгүй байдаг учраас хэргийг сайтар нягталж анхааралдаа авах шаардлагатай байв.

1.24. Гэхдээ дээд шүүх нь нотолгоог хянан шалгах экспертийг /энэ нь хэрэгтэй байх ёстой хэмээн үздэг ихэнх шүүхүүд/ хүлээн авсан шүүхээр дамжуулан ерөнхий

²²*Ibid*, at para. 49.

²³Тухайлбал, *Mitchell v. [2001] 1 S.C.R. 911, [2001] S.C.J. No. 33 (S.C.C.); R. v. Sappier; R. v. Gray, [2006] 2 S.C.R. 686, [2006] S.C.J. No. 54 (S.C.C.)*.

²⁴Бенойт дахь *Canada (2003), 24 F.T.R. 159, [2003] F.C.J. No. 923 (F.C.A)*, гэхдээ илрүүлэх холбоотны шүүх нь аюул занал болон баримтлан батлах бусад нотолгоо нь тодорхой бус байхад арга хэмжээ авагдах байдал. Амаар байцаалт өгөх нь дэндүү бодит бус байдлыг хойноосоо дагуулдаг.

²⁵ [1994] 2 S.C.R. 9, [1994] S.C.J.No. 36 (S.C.C.).

либерал үзэл санаатай болсон. “Шинжлэх ухаан” хэмээх үл ухагдах байдал нь тодорхой зорилгын шинжтэй байгаа учраас толгой эргүүлэм байв. Гэхдээ, дээд шүүх боломжийг ашиглахгүй байх нь шинжээч экспертийн шийдвэр гаргалтанд нөлөөлж байдгийг тодорхойлсон ба үүний учир нь илүү нарийвчлан шалгахад үнэн зөв бодит байдал тийм ч шаардлагатай болдоггүй хэмээн үзсэнтэй холбоотой юм. Бусад учирч болох аюул бэрхшээлүүдэд, хөндлөнгийн үр нөлөөтэй хяналт шалгалтыг давж заалдах, цуу үгэнд үндэслэсэн мэдүүлгийн хүлээн зөвшөөрөгдөхгүйц мэдээлэл баримтын ашиглалт, талуудын үнэлэмж, шүүх ажиллагааны явцыг багтааж авч үздэг.

1.25.Дээд шүүх нь тухайн нотолгоо үнэхээр шаардлагатай байгаагүй үед /энэ нь хэрэгцээ шаардлагыг²⁶ нэмсэн/ гаргагдах хэрэггүй юмуу хангалттай үнэн зөв бодит байдалтай²⁷ үед /шинжлэх ухааны тохиолдлууд дээр, Мохан дахь шүүх нь онцгой шинжилгээ хэрэгтэй байх илүү хэрэгцээ шаардлагатай үед, нотолгоо нь шийдвэр гаргах хэргийн хувьд үндсэн гол зүйл нь болж өгдөг / шийдвэрлэдэг. Хэрэг тус бүрт шүүхийн үйл ажиллагаа нь гол үүрэг гүйцэтгэдэг ба эксперт шинжээчийн баталгаа нь хэрэгцээ ба хангалттай үнэн зөв бодит байдлын талаас гаргагдах нотолгоо, тэрхүү нотолгоог хүлээн зөвшөөрөхөөс өмнө асуудлыг шийдвэрлэхэд оршино. Тэдгээр шаардлагууд хангагдсан үед шүүхийн үйл ажиллагаа нь бүрэн хэрэгжиж, шүүхийн нөлөө бүхий²⁸ үнэлэмжийг бий болгоно.

1.26.Р.в.Трохим²⁹ дахь, дээд шүүх нь гипноз мансууруулах бодис хэрэглэсний дараах үеийн баталгаа нотолгоог шинжлэх ухааны нотолгоонд хүлээн зөвшөөрдөггүй гэдгийг ухамсарлан, шийдвэрлэдэг. Гипноз хэрэглэлтийн байдал, түүний хүний тархи оюун ухаанд нөлөөлөх нөлөөллийг хамтад нь шинжлэхийн сацуу гипнозын дараах нотолгоо хангалтгүй байх нь хуулийн шүүлтэнд нөлөөлөх нөлөөллийг авч үздэг.

1.27.Эсэргүүцэх эрхийг хасах явц ба *res judicata*-г хүндэтгэх зарчмын арга нь сайтар хийгдсэн байна. Баримтлах үзэл санааны хувьд харилцан өөр өөр хэдий ч, үнэнч шударга шүүх ажиллагаа нь онцгой хэрэгт³⁰ шударгаар олон нийтийн ашиг

²⁶*R. v. D. (D)*, [2000] 2 S.C.R. 275, [2000] S.C.J. No. 44 (S.C.C.).

²⁷*R. v. J. (J.-L.)*, [2000] 2 S.C.R. 600, [2000] S.C.J. No. 52 (S.C.C.).

²⁸Үүнд баглаа боолтоор нь нотлох байдал орно. *R. v. Ranger* [2003]-дахь, 67 O.R. (3d) 1, [2003] O.J. No. 3479 Онтариогийн гэмт хэргийг илрүүлэх шүүх нь шүүх үйл ажиллагаанаас гарсан шийдвэр нь тэрхүү нөхцөл байдал дээр суурилагдсан болон тухайн гэмт хэргийн сэжүүрийг гэрчлэх нотолгоо баталгаан дээр суурилсан байна. Гэхдээ, үзэх “экспертийн санаа өгөхтэй төстэй хэн нэгнийг хүлээн авч, тохирсон байх нь нэн чухал байдаг. (*Ont. C.A.*), *R. v. Klymchuk*(2005), 203 C.C.C. (3d) 341, [2005] O.J. No. 5094 (*Ont. C.A.*)шүүх нь хохирогчтой холбоотой нөхцөл байдлыг авч хэлэлцэн, статистикийн зарим үндэслэлийг судалгаа шинжилгээний зорилгоор хэрэглэх боломжтой байна.

²⁹[2007] 1 S.C.R. 239, [2007] S.C.J. No. 6(S.C.C.).

³⁰*Danyluk v. Ainsworth Technologies.*, [2001] 2 S.C.R. 460, [2001] S.C.J. No.46 (S.C.C.) *Toronto(City) v.Canadian Union of Public Employees Local 79 (C.U.P.E.)*, [2003] 3 S.C.R. 77, [2003] S.C.J. No. 64 (S.C.C.); *H. (W.) v. A. (H.C.)* (2006), 82 O.R. (3d) 215, [2006] O.J. No. 3283 (*Ont. C.A.*).

сонирхолд нийцүүлсэн шүүн таслах ажиллагаа болон ял шийтгэлийг тэнцвэржүүлэх бүх хүчин зүйл факторуудыг авч үзэн, харах ёстой.

1.28.Хүлээн зөвшөөрөгдөн хэрэглэгдэхүйц тогтоосон дүрэм журмаас илүүтэйгээр үнэн зөв бодит хэргийн дүн шинжилгээ анализыг хийх дээд шүүхийн цөөхөн жишээнүүд байдаг.

1.29.Хуучин дүрэм журам нь сайтар суурилагдаж үндэслэгдээгүй хэмээн үзэж болохгүй. Тэдний тулгуур үндэслэл нь үнэхээр сайн ач холбогдол утга учиртайгаар хийгдсэн байдаг.

1.30.Тиймээс, Канадын дээд шүүх нь зөвхөн дүрмийн зарчмыг хамгаалаад зогсохгүй бас зарчим дээр тулгуурлах хууль, үндэслэлийг сайтар ажиглах, санаандгүй байдалтай холбоотой зарим дүрмээс илүүтэйгээр шийдвэр гаргахад нөлөө бүхий тодорхой нэг хэргүүд дээр тухайн хуулийн заалтуудыг ашиглахад чиглэгдэн үйл ажиллагаагаа явуулдаг. Дээд шүүх нь нотолгооны эрхзүйд харьяалагдах бодит үнэн зорилтууд дээр тулгуурласан байдаг.

В. Дүрэм

1.31. Нэмж хэлэхэд, нийтлэг хуулийн дээд шүүхийн хөгжил, эрх, эрх чөлөөний төлөөх Канадын дүрэмд³¹-доторх зарчмууд нь эрхийн байдлыг хөндөх цаг хугацаа болон дүрэм хэмээн тодорхойлогдож буй хэм хэмжээг аль алийг нь агуулсан нотолгооны эрхзүйд ихээхэн нөлөөлдөг.

1.32.Дүрэм нь гэмтэн буруутан этгээдэд шударга байдлаар хандах, мөн түүнчлэн тэдгээр хүмүүсийн үндсэн эдлэх ёстой эрхийг нь тодорхойлдог байна. Эдгээр дүрэмд тусгагдсан эрх эсвэл зарчмууд нь өргөн хүрээг хамарсан байхын сацуу бодит биеэ даасан шударга байдлыг хянан зохицуулахад зорилго бүхий тайлбар заалтууд болж өгдөг. Тухайлбал, өөрийгөө буруутган зэмлэхээс хамгаалах өргөн хүрээнд хэрэгждэг зарчим нь зөвхөн өөрийгөө буруутгах байдлаас хамгаалахад чиглэгддэггүй ба түүнчлэн гэмгүй мөн өөрийгөө буруутгах байдлын эсрэг давуу эрх, дархан эрхтэй гэдгийг сануулж хамгаалж, дэгийг баталгаажуулж, гэмт хэргийн үйл ажиллагаанд төрийн зүгээс хийгдэж буй асуулт байцаалттай нүүр тулахад чимээгүй байх, хойшлуулшгүйгээр зөвлөлд мэдэгдэх, хүндрэл бэрхшээлийг ил тавих эрхийг дотроо агуулсан байх жишээтэй. Заалтууд нь дүрмийн 24/2/-т заасан эдгээр үндсэн эрхүүдийг тусгасан байхын зэрэгцээ өөрийгөө буруутгах байдалтай, тийнхүү дүрмийг зөрчих үед баримт нотолгоогоор хангахад шүүх эрх өгдөг талаар тусган заасан байна.

³¹Үндсэн хуулийн 1-р хэсэг, 1982, 1982(и.К.), Канадын хуулин дахь хуваарилалттай байдал, 1982, с. 11.

1.33.Өөрийгөө буруутган зэмлэхийн эсрэг бүхнийг хамарсан хамгаалалт нь Р.в.Амоур дахь Дохерти Ж.А- дараах байдлаар тодорхойлжээ: “өөрийгөө буруутган зэмлэхээс хамгаалах зарчмын үндэслэл нь чухал мөртлөө энгийн байдаг. Төрөөс буруутай гэдгийг батлахад, төрөөс нотолгоожуулан баталсан тэрхүү баталгааны эсрэг ямар ч хүчин зогсож чаддаггүй. Энэхүү үндэслэл нь үндсэн зарчмын дагуу хувь хүний биеэ даасан байдал, хувь хүний хараат бус байдал дээр тулгуурласан дээд хэмжээний заалтуудыг тусгасан байдаг. Тэдгээр зарчмууд нь хувь хүн төртэй хамтран ажиллахыг татгалзсан тохиолдолд хамтрах эсэхээ сонгох сонголттой хувь хүнд бий болсон үеэс хэрэгжиж эхэлдэг. Зарчмаар тодорхойлогдох үндэслэл нь бас түүхэн эх үндэслэлээр илэрхийлэгддэг. Баталгаажсан нотолгоо нь нэг болж чадахуйц төрийн зөрчил ба албадлагын хоорондох хэмжээ хязгаарыг харуулахуйц шинжтэй байдаг³²

1.34.Эдгээр эрхүүдийг эдлэх хэм хэмжээнүүд нь илүү өргөн хүрээтэй байх ба тэдгээр эрхүүд нь гэмтэн буруутай этгээдийн эрхэнд тусгагдан нөлөөлдөггүй гэдгийг батлах бусад нотолгооны эрхзүйд нөлөөлсөн байдаг. Тухайлбал, корбетт хэрэглээн дэх шүүхийн хянуур болгоомжтой байдал нь айж эмээснээсээ болоод гэмтэн буруутан этгээдийн мэдүүлэг сайн биш болох, гэмтэн этгээд гэсэн шийдвэрийг сонсоод тухайн буруутан этгээдийн зан араншин муугаар өөрчлөгдөх шалтгаан дээр үндэслэн Канадын Нотолгооны Хууль³³-н 12-д тусгагдсан аливаа нотолгоогоор хангагдах боломжтой байдаг.

1.35.Канадын Нотолгооны Хуулийн 12-т заасан бүрэн бүтэн заалт нь юу гэсэн утгатай вэ гэвэл, таслан шүүлтийг хийж буй шүүхүүд нь үнэн бодит үйл явцыг алдагдуулахгүйгээр, тухайн цаг үед гэмтэн буруутан этгээдэд шударга хандах, буруутан этгээдийн эрхийг хязгаарлахгүй үйл ажиллагаа явуулах үүднээс нотолгооны эрхзүйг ашиглан өргөн хүрээнд үйл ажиллагаа /өмнө нь буруутгагдаж байсан эсэх, шударга бус ямар нэгэн үйл ажиллагаа хэргүүдэд оролцож байсан эсэх, цаг хугацаандаа ялаа үүрсэн эсэх зэрэг чухал хүчин зүйлүүдийг харгалзан үздэг/ эрхэлж байдаг. Үнэлэмж нь гэмтэн буруутан этгээдийн байцаалтаар дамжуулан гэмт хэрэг үйлдсэн эсэхийг тогтоох баримтын мэдээлэл үнэн зөв байх үүднээс тийнхүү баталгаатай холбоотойгоор үүсэж буй тодорхойлох хэм хэмжээнүүдийн нэг юм.

3. Нотолгооны эрхзүйн зорилгыг хэрэгжүүлэхэд бий болгосон зарчмуудын боловсруулалт ахиц

1.36.Нотолгооны эрхзүй нь шүүх нийтлэг хуулийн зарчим, тусгах заалт, үндсэн хуулийн зарчмуудыг хэрэгжүүлэхээс өмнөх хэргүүдийн нөхцөл байдлыг хянан шалгадаг. Түүний зорилго нь үнэн бодит байдлыг тодорхойлохын зэрэгцээ хамгийн

³² (2002), 166 C.C.C. (3d) 477, [2002] O.J. No. 3103, at para. 35 (Ont.C.A.).

³³ R.S.C. 1985, c.C-5.

чухал хэмээн ойлгогдох аливаа хууль эрхзүйн үндсэн гол бодлогын хэрэгжилтгүйгээр тухайн хэргийг бүх учир шалтгаанаас нь танилцуулан авч үзэн тогтооход оршино.

А. Үнэн бодит байдлыг эрэн хайх

1.37.Бидний нийгэм дэх шүүх ажиллагааны тогтолцооны үндсэн зорилго мөн чанар нь үнэн бодит байдлыг³⁴ эрэн хайх явдал юм. Гэхдээ, бидний хэрэгжүүлж буй тогтолцоо нь гомдол гаргагч этгээд болон зөвлөлөөр хянан шалгагдсан хэргийн нөхцөл байдал дахь эсэргүүцсэн байдалтай байхын сацуу энэхүү зорилго нь олон тохиолдолд булзааруулсан үл баригдах шинжтэй болдог. Нотолгоо нь илэрсэн тэрхүү цар хүрээн дэх энэхүү сул байдлаас гадна, нотолгоо өөрөө сул байдалтай байх боломжтой, тухайлбал, мэдүүлэгчийн мэдрэмжийн хувьд чин сэтгэлийн бус тохуурхсан тоглосон, эргэлзээтэй байх ордог.

1.38.Эдгээр байдлыг хязгаарлах үүднээс, нотолгооны эрхзүйн ихэнх хэсэг нь шүүхийн талаас хүлээн авсан баримттай яг эн цацуу нотолгоог гаргахад чиглэгдсэн байдаг. Тухайлбал, цуу үгэнд үндэслэсэн мэдүүлгийг гаргахгүй оруулахгүй байх дүрэм нь мэдүүлгийн агуулгын талаас үнэн бодитой баримтыг шүүхэд мэдүүлэх байдлыг бий болгодог ба мэдүүлгийн бодит үнэн, мэдүүлэгчийн бат байдлыг хянах зөвлөлийг ч оруулах хэрэггүй болдог.

В. Шударга шүүлтийг хүлээн авч буй гэмтэн буруутан этгээдийг хамгаалах

1.39.Гэмт хэргийн тохиолдлуудад тодорхой хэлбэл, шүүх үйл ажиллагааны шударга байдал нь үнэнхүү чухал хүчин, үйл хэрэг байдаг. Нотолгооны дүрмүүд нь төрийн болон хувь хүний эрх мэдлийн хоорондох тохирох тэнцвэрийг бий болгодог. Тийнхүү нээлттэй байх баталгаа нь краунд ногддог ба энэ нь түүний хяналт шалгалт³⁵-д гэмтэн буруутан этгээдтэй холбогдох бүх мэдээллийг бий болгох ёстой. Гэмтэн буруутан этгээдийн хувьд өөрийгөө буруутгахаас хамгаалах өргөн хүрээтэй зарчим нь буруутан этгээдийн муухай зан авир араншин, түүнийг мэдүүлэх хөндлөнгийн хяналт шалгалт, шударга гэдэг нь баталгаажсан хяналтууд, нотолгоогоор хийгдсэн хэрэглээний тохирох сэрэмжлүүлэг, гэмт хэргийн нөхцөл байдал зэрэг нотолгоон дээр үндэслэн хийгддэг зарчим юм.

С. Шүүх үйл ажиллагааны бүтээмж үр дагавар

1.40.Зарим нотолгооны дүрэм нь шүүх үйл ажиллагааны бүтээмж үр дагаврыг өөрөө хангахад чиглэгддэг. Шүүхэд мэдүүлэгдэх баримт нотолгооны үндсэн

³⁴Тухайлбал, *R.v.Nikolovski* (1996), 111 C.C.C. (3d) 403, at 409, [1996] S.C.J. No. 122 (S.C.C.). Кэйт.Д ба Майкл Л Тохорыг “үнэн бодит байдлыг эрэн хайх” хар (2002) 333, эргэлзээгүйгээр хуулийн баталгааны системийн тестээс илүүтэйгээр гэмт хэргийн нөхцөл байдалтай уялдуулах нь бодит үнэнг тодорхойлоход туслахуйц байна.

³⁵*R. v. Stinchcombe*, [1991] 3 S.C.R. 326, [1991] S.C.J. No. 83 (S.C.C.).

зарчим нь нэмэлт хүчин зүйлүүдийг хэлэлцэн авахгүй шүүхэд өргөн баригдах факт баримттай холбоотой байх ёстой. Нотолгооны тоо хэмжээг хязгаарлаж байдаг нэмэлт факт баримтуудтай тэрхүү дүрмийн жишээнүүд нь мэдүүлэгч этгээдийн бодит байдлыг хянах, дэг журамтай үйл явц гэсэн утгаараа мэдүүлэгч гэрчлэгчийг хянан шалгахдаа үйл явцыг зохицуулах дүрмүүд байх ба *res judicata* –н зарчмууд бол шүүхийн тайлбар анхааруулга сэрэмжлүүлэг³⁶ болон шүүлт, шүүн таслах үйл ажиллагаанаас гаргасан ял шийтгэлийг харуулах үйл явцын хүрээнд хэрэгждэг.

D. Шүүх үйл ажиллагааны явцын зорилгоос ангид

1.41. Давуу эрх бүхий харилцааны нотолгоо баримтыг хязгаарлах дүрмүүд нь нийгэм дэх тодорхой салбарын харилцааг дэмжихээр тодорхойлогдон илэрхийлэгддэг. Бас, маргаантай байгаа зүйлс нааштай болох боломжтой болдог. Тийнхүү, аливаа нэгэн хэлэлцээр тохироонд итгэлцэл бий болгож, түүнийг хамгаалах давуу эрх гэж байдаг. Нийгмийн бусад хэсгийн ашиг сонирхлыг ойлгох үүднээс хувь хүнийг илэрхийлэх хувь хүний хувийн эрх нууц нь тийнхүү хамгаалагдсан байдалтай байдаг. Төрийн эзэмшлийн юмуу төртэй хамааралтай баримтуудыг зохицуулан хянах дүрэм журам байх агаад үүнтэй үндэсний аюулгүй байдал юмуу үндэсний өвөрмөц байдлыг хэрэгжүүлэн гаргах мэдээлэгч нар холбоотой байдаг.

E. Шударга удирдлага захиргааны нэгдмэл байдлыг сахин хамгаалж хадгалах

1.42. Эрх бүхий хүмүүсийн гаргасан хүлээн зөвшөөрсөн боломжтой байдлыг удирдан хянах дүрэм нь энэхүү зорилгын ач холбогдлын жишээ юм. Тэрхүү мэдэгдлүүдийг сайн дурын байдалтайгаар хийх нь тэдгээрт нарийвчлан хандах хэрэгтэйг зөвхөн сануулаад зогсдоггүй бас тодорхой цагдан сэргийлэх дэгийн хэрэгжилттэй холбож өгдөг. Энэ нь тухайн хувь хүнийг хүндэтгэсний үндсэн дээр гэмтэн буруутан этгээдийн сайн дурын мэдүүлэг³⁷ -н хүрээн дэх иж бүрдэл дүн шинжилгээ анализаар тодорхойлогдсон тухайн хүний нөхцөл байдал, цагдан сэргийлэхийн зүгээс өгч буй сэдэл байдаг.

1.43. Хуучин нийтлэг хуулийн дагуу, шүүхүүд нь үнэн бодит байдал руу тэмүүлж, нотолгоо³⁸ -г хүлээн авах цагдаагийн байдалд чухал ач холбогдол өгч анхаардаггүй байв. Өнөөдөр, орчин үеийн нийтлэг хууль болон дүрмийн 24/2-заалт

³⁶*R. v. Spence*, [2005] 3 S.C.R. 458, [2005] S.C.J. No. 74 (S.C.C.), Ж.Бинни нь хуулийн болон нийгмийн шинжтэй факт баримтуудыг бодлогожуулах дээр чиглэсэн байх үүднээс нэг талаас ерөнхийдөө мөргөлдөөнийг нөгөө талаас шүүхийн шинжтэй зарчмуудын үндэслэл дээр тулгуурладаг хэмээн тусгажээ. Тэрхүү тохиолдол, хэргүүд дээр шүүхийн тайлбарын тулгуураас илүүтэйгээр эксперт дүгнэн шинжлэх факт баримтуудыг баталгаажуулах болдог.

³⁷*R. v. Oickle*, [2000] 2 S.C.R. 3, [2000] S.C.J. No. 38 (S.C.C.); *R. v. Spencer*, [2007] 1 S.C.R. 500, [2007] S.C.J. No. 11 (S.C.C.).

³⁸*R. v. Wray*, [1971] S.C.R. 272, [1970] S.C.J. No. 80 (S.C.C.).

хоёулаа тухайн цагдан сэргийлэхийн үл ойлголцлыг шударгаар хянаж хууль ёсны дагуу нотолгоо баримтыг шаардаж хүлээн авдаг шүүхүүдийн хувьд, нэгдмэл байдлыг сахин хамгаалж хадгалах явдалд шүүлт хийдэг байна.

4. Зорилт зорилготой мөргөлдөн харшилдах үед

1.44.Эдгээр зорилгууд эсвэл зорилтууд нэг нэгэнтэйгээ мөргөлдөн сөргөлдөх үед, үндсэн суурь болсон зарчмуудыг тодорхой болгох үүднээс ихээхэн хэмжээний өөрчлөлт бий болдог. Энэ нь аажимдаа зорилтуудыг тодорхой нөхцөл байдлуудад³⁹ хүрэх байдлаар шүүхийн болон шинжлэх ухааны талаас мөргөлдөөн рүү чиглүүлдэг.

А. Гэмтэн буруутан этгээд дэх бодит үнэн болон шударга байдлыг эрэн хайх ашиг сонирхлуудыг тэнцвэржүүлэх

1.45.Р.в.Ноел⁴⁰ ба Р.в.Хенри⁴¹ -н тохиолдлууд хэргүүд нь шүүхүүд нь бодит үнэн бодлого болон тохирох захиргааны дүрмийг хооронд нь хэрхэн сайтар тэнцвэржүүлэх вэ гэдгийг шийдэх тал дээр тулгамдаж байдаг хүнд бэрхшээлийг илэрхийлж байна.

1. Р.в.Ноел

1.46.Р.в.Ноел⁴²-д, гэмтэн буруутан этгээд нь амиа боомилж нас барсан есөн настай хүүгийн анхан шатны алуурчин болон буруутгагдан яллагдсан байна. Гэмтэн буруутан этгээдийн хувьд, аллагатай холбогдсон өдрүүдэд цагдаад хэд хэдэн гэмт хэргийн мэдүүлгүүдийг өгсөн байна. Гэмтэн буруутан этгээдийн хамгаалалт нь түүний ах золиос болсон этгээдийг алсан гэдэг мэдэгдэл байв. Гэмтэн буруутан этгээдийн ах нь бас ижил байдлаар алуурчин болон буруутгагдан яллагдсан байна, гэхдээ салангид байдалтай байв. Түүний ахын анхан шатны байцаалт болон түүний ахын шүүх ажиллагаанд, краун гэрчээр дуудагджээ. Краун урт хугацааны туршид хөндлөнгийн хяналт шалгалтыг хийсний дараа түүний ахын шүүх ажиллагаанд түүнийг хөндлөнгийн хянагчаар оролцохыг зөвшөөрсөн ба гэмтэн буруутан этгээд нь цагдаад өгсөн түүний мэдүүлгүүд нь үнэн бодит байсан хийгээд хүүгийн алуурчин нь ахынх нь хамсаатан болж байгааг хүлээн зөвшөөрчээ.

Гэмтэн этгээд түүний ахын шүүх ажиллагаанд гэрчлэн мэдүүлэхээр албадан шахалтанд орохдоо, нэмж хэлэхэд үндсэн хуулийн хамгаалалт нь дүрмийн 13-н

³⁹Дэвид ба М Пакиокко “гэмт хэргийн талаарх нотолгоо: бодит байдал ба баталгааны хувьд хувь хүн болон нийгмийн эрхүүдийг тэнцвэржүүлэх: хэсэг I (2001) 80 кан бар.рев 433 II хэсэг(2002) 81кан, бар рев 39;

Ричард С.С.Пек “үнэмлэхүй систем: үнэн бодит байдлыг эрэн хайхуй” (2001) 80 кан бар.рев 456

⁴⁰[2002] 3 S.C.R. 433, [2002] S.C.J. No. 68 (S.C.C.).R. v. Allen, [2003] 1 S.C.R. 223, [2003] S.C.J. No. 16 (S.C.C.).

⁴¹[2005] 3 S.C.R. 609, [2005] S.C.J. No. 76 (S.C.C.).

⁴²[2002] 3 S.C.R. 433, [2002] S.C.J. No 68 (S.C.C.).

дагуу байх ба тэрээр Канадын Нотолгооны Хуулийн 5-р заалтын хамгаалалтыг хүсэмжилж хүлээн авчээ.

1.47.Түүний өөрийнх нь шүүх ажиллагаанд, гэмтэн буруутан этгээд нь түүний ах хохирогчийг хороосныг мөн амиа хорооход тусалсан хэмээн гэрчилсэн ба тэрээр агаад аллагатай холбоотой ямар нэгэн оролцоог үгүйсгэжээ. Тэрээр бас өөрийнхөө өмнөх гэмт хэрэгт холбогдож байсан нэр хүндийг цэвэрлэн нэрээ сэргээлгэсэн байна. Краун түүний ахын шүүх ажиллагааны явцад хийсэн гэмт хэрэгтэй холбоотой мэдүүлгүүдээ урт хугацаанд үргэлжлэх хөндлөнгийн хяналт шалгалтанд оролцсон юм. Гэмтэн буруутай этгээд шүүхийн талаас гэм буруутай гэдэг нь тогтоогджээ. Гэмтэн буруутай этгээд шинэ шүүх ажиллагаанд хүлээн зөвшөөрөгдсөн Л Хойрекс- Дубе Ж-тэй чухал үүргийг гүйцэтгэх Канадын дээд шүүх дэх эдлэх эрхийг нь гаргажээ.

1.48.Дээд шүүхийн ихэнх хэсэг нь дүрмийн 13-р заалт Канадын хуулинд өөрийгөө буруутгахаас хамгаалах Канадын Нотолгооны Хуулийн 5-д заасан хууль ёсны хамгаалалтын урт хугацаанд хүчин төгөлдөр байх хэлбэрийн заалт хэмээн тусгажээ. Дүрмийн 13-р заалт нь одоогоор үндсэн хуулийн сахин хамгаалалтыг тусгасан байгаа бөгөөд энэ нь нөлөөлөл дээр тулгуурласан гэрч мэдүүлэгчтэй хэлэлцээг Америкийн хуулийн 5 дахь нэмэлт шиг биш байна. Гэрч мэдүүлэгч нь сайн дурын болон хууль эрхзүйн талаас аливаа ажиллагаан дахь нотолгоо баримтыг хангах үед, сэжиглэгдэж буй этгээд гэрч мэдүүлэгчийг эсэргүүцэх чадваргүйгээр асуусан асуултанд нь хариулж чадахгүй байдалд ордог хэдий ч, тухайн нотолгооны дараагийн хэрэглээний эсрэг хамгаалах чадвартай болдог байна. Өөрөөр хэлбэл, аливаа шүүхийн үйл ажиллагаанд баримт нотолгоог гаргаж буй гэрчлэгч мэдүүлэгч нь өөрийгөө буруутгах эрсдэлтэй байдалд оруулдаг ба төр нь тэрхүү этгээдийг гэрчлэх талаасаа тухайн баримт нотолгооны дараагийн хэрэглээний эсрэг хамгаалалтыг авч хэрэгжүүлдэг байна. Дээд шүүх рүү орохоос өмнө асуугдах асуулт нь тэрхүү хамгаалалтын байдалтай нягт холбоотой байдаг.

1.49.Дээр авсан хэрэг, тохиолдолд, Р.в.Кулдип⁴³ дээд шүүх нь дээр хийсэн мэдүүлэг дэх хөндлөнгийн хяналт шалгалт гэрч мэдүүлэгчийг гэмт хэрэгт холбогдохыг зөвшөөрөөгүй байсан үед ч гэрчийн үнэн бодит байдлыг буруушаах хязгаарлагдсан зорилгын төлөө зөвшөөрөгдсөн байв.

1.50.Ноелын хэрэгт ихээр дурдаж буй Жастис арбор ялгаварлал нь шүүхийн хувьд дэндүү нарийн аргаар байх ба тэрхүү хязгаарлагдмал мэдрэмжүүд нь оюун ухааны цар хүрээнд бий болдог гэдгийг мэдэрчээ. Тэрээр кулдип дахь зарчим нь чухал баримт нотолгоо гэмт хэрэгт холбогдсон эсэх дээр эрсдэл бага байдаг түүнчлэн буруутан болох зорилгуудын хувьд хязгаарлагдсан байдаг гэдгийг гаргажээ. Ихэнх

⁴³[1990] 3 S.C.R. 618, [1990] S.C.J. No. 126 (S.C.C.).

тохиолдол хэргүүдэд үргэлж шүүх гэмтэн эсэхийг тогтооход чухал баримтыг хэрэглэх боломжийг олж хардаг ба буруутгах үндэслэл зорилгуудыг огтхон ч хязгаарладаггүй болохыг гаргасан байдаг учраас тиймэрхүү тохиолдол хэргүүд нь ховор байх боломжтой юм.

1.51.Жастис Арбор дүрмийн 13-т тусгасан шиг үндсэн хуулийн сахин хамгаалалтыг алдагдуулахгүйгээр нийгмийн хууль ёсны дагуух ашиг сонирхлыг тэнд байдгийг гаргажээ. Дүрмийн зарчмын хувьд, хууль ёсны дагуух албадан тулгах төрийн эрх болон олон нийтийн зорилго ашиг сонирхлын төлөө нэг юмуу түүнээс дээших баталгаа нотолгоог баталгаажуулах байдлын хооронд зааг ялгаатай байх агаад гэмтэн буруутан этгээдийн өөрийгөө буруутгах байдлыг харгалзан үзэхгүйгээр тэрхүү хэргийг баталгаажуулах хэрэгцээ төрд байдаг. Дүрмийн 13-д тусгасан зааг ялгаа нь сахин хамгаалах шаардлагатай шүүх шударга захиргааны байдалд байдгийг гаргажээ.

1.52.Тэрээр өргөн хүрээг хамрах дүрмийн 13-р заалт нь зарим тохиолдолд үнэн бодит байдлыг олох үйл явцын аргаар тодорхойлогддог хэмээн санал болгожээ. Гэхдээ тэрээр бүх утга шалтгаан өртгийг бий болгон шаардах үнэн бодит байдлыг эрэн хайх бидний гэмт хэргийн шударга систем тогтолцоонд хэрэг тусгагдаагүй байгааг тэмдэглэжээ.

1.53.Жастис ЛХойрекс-Дубе нь санал зөрөлдөөнтэй байгаагаа хүчтэйгээр мэдэгджээ. Тэрээр гэмт хэргийн юмуу иргэний хүрээнд явагдах аливаа шүүхийн үйл ажиллагааны эцсийн зорилго нь бодит үнэнийг эрэн хайх явдал байх ёстой хэмээн тэмдэглэжээ. Тийнхүү, үнэн бодит байдлыг хайх явдал нь тухайн нөхцөл байдалд чадваржсан байх ёстойн дээр давамгайлж зонхилсон тайлбар⁴⁴ байх ёстой хэмээжээ. Тэрээр тулгамдаж буй асуудлууд дахь фактуудыг илрүүлэх боломжтой гэмт хэргийн шударга систем тогтолцоонд шүүхийн гүйцэтгэх хамгийн чухал үүргийг гаргасан ба тухайн шүүхэд гэрч мэдүүлэгчийн бодит үнэн мэдүүлгийг чин сэтгэлээсээ өчиж буй баримт нотолгоо хамгийн чухал байдгийг тусгажээ. Гэмтэн буруутан этгээдийн өмнө нь гэмт хэрэгт холбогдож байсантай холбоотойгоор баримт нотолгоо хэрэглэхгүйгээр шууд ял тулгахгүйн үүднээс, тэнцвэртэй байх хамгийн шилдэг арга нь бүх мэдээллийг шүүхэд өгөх тэрхүү эрсдэлтэй байдал ба тэрхүү мэдээллийг бий болгож буй болон хязгаарлагдмал байдлаар хэрэглэх тодорхой зорилгын үүднээс мэдүүлгийн талаарх мэдээллийг дамжуулж болдог.Тэрээр “факт баримтыг харах мөрдөн байцаах шүүгчдийн хувьд дагах дүрэм нь өмнө нь хийгдсэн хэргийг үл харгалзах явдал байх ёстой. Шүүхийн

⁴⁴Л.Хойрезс –Дубе Ж-н байдал нь *R. v. Levogiannis-д илэрхийлсэн*, [1993] 4 S.C.R. 475, 85 C.C.C. (3d) 327, at 336, [1993] S.C.J. No. 70 (S.C.C.) тэрээр “шүүх дэх сүүлийн үеийн хандлага нь үнэн бодит байдлыг эрэн хайх процесс үйл явц”-р болон “цуу үгэнд суурилан дүрмүүд, видео бичлэгийн нотолгооны хэрэглээ, шүүхийн мэдүүлгүүд шиг нотолгооны дүрмүүд нь үнэн бодит байдлыг эрэн хайх үүднээс факт баримтын өмнөх холбогдох нотолгоог баримталдаг.

талаарх сайн мэдрэмж болон шүүхэд бүх мэдээллийг өгөхдөө итгэлцэлтэй байх хэрэгтэйн дээр урт хугацаанд хуулийн дагуух зөвлөмжүүд өгөгдөж, тийнхүү шүүх үйл ажиллагаа нь өөрийн гэсэн баталгаатай хэм хэмжээний ⁴⁵ хүрээнд хийгддэг”

1.54.Тэрээр “зөрчилдөн няцаасан айдасгүйгээр зогсож чадах гэрчийг бий болгон зөвшөөрөх нь үүнийг хүлээн зөвшөөрөх шүүхийн хувьд зорилго байдаг”⁴⁶ хэмээн бат зогсжээ.

1.55.Тийнхүү тэрээр кулдип зарчим нь гэмтэн буруутан этгээдийг өмнө нь гэмт хэрэгт холбогдож байсан эсэхийг харуулах эрх болон нийгэмд зөвхөн зөвшөөрөгдөх боломжтой бодит үнэнийг түшиглэх шүүхийн хэрэгцээний хоорондох тохирох тэнцвэрийг гаргадаг хэмээн мэдэрчээ.

1.56.Бусад тайлбарлагчдын хувьд, ЛХойрекс-Дубе Ж: дүрмийн 13-р заалт нь шүүх ажиллагаан дахь хэн нэгний хэргийг гэрчлэх гэрч мэдүүлэгчийг зөвшөөрөх байдал нь үнэнхүү чухал ба өөр шүүх ажиллагаанд өмнөх мэдүүлгээс өөр байр суурьтай мэдүүлэг өгөх тохиолдол байдаг. Энэ нь гэрч мэдүүлэгчийн өөрийнхөө хэлсэн үгнээс болж гэмт хэрэгт шууд байдлаар холбогдохоос хамгаалах байдлыг бий болгодог ба гэрч мэдүүлэгчийн хэлсэн үг нь гэмт хэргийн чиглэлтэй, бодит үнэнийг илчлэх зорилгын үүднээс өмнө хийсэн мэдэгдлүүдээсээ өөр мэдэгдэл хийхийг хамгаалах шаардлага урган гарч ирдэг”⁴⁷

1.57. Жастис Л хойрекс-дубе гэрч баталгааны үнэн зөвийг шударгаар шүүх шүүгчийг хүлээн зөвшөөрөх нь чухал ба өмнөх мэдүүлгүүд дэх хөндлөнгийн хяналт шалгалтыг боломжтой зоримог байдалтайгаар худал гэрчлэх болон найдвартайгаар зогсож чадахгүй гэрчлэлийг хүлээн зөвшөөрөхөөс татгалзах нь бас нэн чухал болохыг тайлбарлажээ.

2.Р.в.Хенри

1.58.Канадын дээд шүүх нь Р.в.Хенри⁴⁸-д байдлыг өргөн барьжээ. Тэрхүү тохиолдол хэрэгт, санал зөрөлдөөнтэй байсан шүүхэд гарсан Бинние.Ж нэг талаасаа гэрчийн өөрийгөө буруутгахаас хамгаалах үндсэн хуулийн 13 заалтын зарчмыг эсэргүүцэх нөгөө талаас харилцан ойлголцох байдлын үндэслэлийг гаргасан ба шүүх ажиллагаанд гэмтэн буруутан этгээд нь өөрийнхөө гэрчлэл баталгаагаар дамжуулан “шүүх ажиллагаанд өөрөө бодит үнэн байдлыг агуулсан

⁴⁵[2002] 3 S.C.R. 433, [2002] S.C.J. No. 68, at para.92 (S.C.C.).

⁴⁶*Ibid.*, at para. 111

⁴⁷*Ibid.*, at para 110

⁴⁸[2005] 3 S.C.R. 609, [2005] S.C.J. No. 76 (S.C.C.).

байх талаасаа асуулт байцаалтанд төвөггүй хариулах боломжтой”байдлыг тусгажээ.⁴⁹

1.59.Жастис Бинни дээд шүүх нь дүрмийн 13-н хүрээнд тогтмол хэрэгжүүлж чадахгүй гэдгийг санал болгожээ. Өөрийгөө буруутгахаас хамгаалах байдалд чиглэгдсэн байхын зэрэгцээ тэрхүү ажиллагаанд хамгийн чухал байр суурьтай байх гэрчлэл баталгааг хийх үүднээсээ нөхцөл байдлыг сайтар ойлгосон байх хэрэгтэй тийнхүү дээд шүүх нь гэмт хэргийг илрүүлэх зорилгын төлөө хөндлөнгийн шалгалт, бодит байдлыг харуулах гэрч баталгаан дээр тулгуурлан гэмтэн буруутан этгээдийг тогтоох ажиллагааг хийсэн байна. Жастис Бинни хүнд төвөгтэй байх бодит байдал болон буруутгалын хоорондох ялгааг гаргасан ба цөөхөн хэдэн факт баримтанд оролцогчид эдгээр ялгааг сайтар гаргасан байдаг.

1.60. Жастис Бинни 13-н тайлбар дахь шийдлийн гарцыг дүгнэжээ. Түүний зорилго нь буруутгагдахад шууд бусаар өртөх хувь бие хүнийг хамгаалахад оршино. Шүүмжлэлтэй хэсэг нь албадлага, шахалт юм.

1.61.Ноел дахь, гэмтэн буруутан этгээд нь түүний ахын эсрэг өмнөх ажиллагаан дээр гэрчлэгч мэдүүлэгчээр батлахаар оролцож байв. Хенрид, гэмтэн буруутан этгээд нь өөрийнхөө шүүх ажиллагаанд чөлөөтэйгөөр гэрч хийсэн ба хоёрдахь шүүх ажиллагаанд /шүүх ажиллагаа нь Их британийн колумбын шүүхээр хийгдсэн/ чөлөөтэйгөөр оролцсон явдал болно. Гэмтэн этгээд нь сайн дураар баталгаа гаргахад, ноел⁵⁰ дахь Ж.Арборын зарлан тунхагласан *quid pro quo* –н байдал тасалджээ. Тийнхүү анхны үйл ажиллагаан дээрээ гэмтэн этгээд чөлөөтэйгөөр баталгаа хийж байх тэрхүү нөхцөл байдалд хоёрдахь удаагийн шүүх ажиллагаа нь бас сайн дурын баталгаа гаргагдсан ба гэмтэн этгээдийн дүрмийн 13-дахь эрх нь крауны хөндлөнгийн шалгалтыг зөрчихгүй түүнчлэн гэмтэн этгээд “шууд бус аргаар буруутгах байдлаас өөрийгөө” хамгаалах хэрэгцээгүй байв.

1.62.Үр дүнд нь сайн дурын баталгаатай холбоотойгоор 13-р хамгаалалт байхгүй болов. Гэхдээ, дээд зэргээр буруутгасан баталгаа нь Ж.Биннигийн гэмтэн этгээдийн эсрэг дэвшүүлсэн баталгаа маягаар буруутгасан нотолгоо хэмээн ойлгогдсоны зэрэгцээ бодит байдлыг өөрчилж болох хязгаарлагдмал зорилгын хувьд тэрхүү баталгаа нотолгоо нь баталгааг гаргахуйц шүүхийн өмнөх 13-н дагуух үгүүд дээр тулгуурладаг байна.

⁴⁹*Ibid.*, at para. 3

⁵⁰[2002] 3 S.C.R. 433, [2002] S.C.J. No. 68 (S.C.C.).

5. Бусад орчин үеийн бодлого болон үндсэн зарчмуудад нөлөө үзүүлсэн нийгмийн ашиг сонирхлууд

А. Хуулийн дагуу бус зөвтгөгдөн цагаагдсан талаарх хэрэг

1.63.Бэлгийн хүчирхийлэл мөлжлөгийн хохирогчид ихэнхдээ хүүхдүүд байх нь нотолгооны талаас баримтжуулахад төвөгтэй байдлыг бий болгодог. Хуучин баримтжуулах шаардлагууд болон стереотип дээр суурилсан байдал нь хохирогчийн мэдүүлэг болон ял шийтгэлээс зугтаахтай нягт холбоотой байдаг. Түүнчлэн, цуу үгэнд үндэслэсэн байдал болон хүүхдүүдийн өрсөлдөх чадварыг бий болгох дүрмүүд нь бодит нотолгоон дээр дүгнэгдэн гарсан байдаг.

1.64.Сүүлийн үед гарсан дүрэм болон нотлон баримтжуулах шаардлагууд нь одоогоор гаргагдсан байна. 2006 онд, парламент нь 14 наснаас дооших хүүхдүүдийн гэрчийн мэдүүлгийг хүлээн авахтай холбоотойгоор арга замыг хуульчилсан байна. Канадын Нотолгооны Хуулийн 16.1-н дагуу, 14 наснаас дооших хүн бол одоогоор гэрчлэн нотлох чадвар болон бий болсон аливаа нөхцөл байдлыг илэрхийлж чадах тал дээр тийм ч гаргууд байдаггүй. Тийм болохоор цуу үг дам яриаг хэрэглэх ба хуулийн хүрээнд 18-с дооших насны гэрчлэгчийн хувьд асуултанд хариулах боломжгүй байх ба шалтгаантай гэж үзвэл илүү баримт нотолгоо шаардах крауны хувьд хүүхдүүдийн нотолгоог дэмжих үүднээс холбогдох батлагдсан заалтын дагуу /гэмт хэргийн кодын⁵¹ 715,1 ба 715,2 заалт/ болон хүнийг /гэмт хэргийн кодын 486,1 ба 486,2-заалт/ хамгаалахтай холбоотойгоор хийгдсэн байна.

В. Гэмт хэргийн хохирогч шүүх үйл явцаар хохироогүй хэмээн тогтоогдсон хэргүүд

1.65.Баримт нотолгоо бага байдаг, бэлгийн мөлжлөгийн тохиолдолд, хамгаалах зөвлөл нь гомдол гаргагчийн өмнө нь бэлгийн хүчирхийлэлд орж байсан түүхийг нь судлах болдог. Хязгаарын хувьд одоогоор гомдол гаргагчийн бэлгийн үйл ажиллагаатай холбоотой нотолгоотой танилцах, хөндлөнгийн хяналт шалгалтан дахь хамгаалах зөвлөлийн ур чадвар байдаг. /Гэмт хэргийн кодын 276⁵²/ гомдол гаргагчийн хувийн эмнэлгийн, сэтгэл санааны, эмчилгээний, бусад талын мэдээллийг /гэмт хэргийн кодын 278,2/ хүлээн авах хамгаалах зөвлөлийн хянадаг. Эдгээр заалтууд нь стереотипийн шалтгаан болон зан араншингийн өөрчлөлт, түүнчлэн гомдол гаргагчийн эмчилгээний байдалд санаа тавих, хувийн нууцыг сахин мөрдөх үүднээс шүүхэд зарим талаар гомдол гаргагчийг хамгаалсан байр сууринаас хандахыг заажээ.

⁵¹ R.S.C. 1985, с. C-46

⁵² R. v. Darrach, [2000] 2 S.C.R. 443, [2000] S.C.J. No. 46 (S.C.C.).

1.66.Дүрмийн 7-н дагуу байх эрхийг ойлгохын тулд дээр тусгагдсан гомдол гаргагчийг хамгаалах байдал нь гэмтэн буруутан гомдол гаргагчийн хувийн нууцтай холбоотойгоор буруутгалыг гаргаж ирэх үед шүүх ажиллагаанд төдийлөн тус болдоггүй ба ач холбогдолтой хэм хэмжээ нь үндсэндээ шударга⁵³ удирдлага захиргааг нөлөөлөх эрсдэлтэй байдлаар үргэлжилдэг.

1.67.Түүнчлэн, нотолгооны дүрмүүд нь хамгаалалт ба яллалтыг хматад нь тэнцүү байдлаар хэрэглэдэг хэдий ч, шударга бус байдлаас хамгаалахад шаардлагатай гэмтэн буруутан этгээдэд амралт өгнө. Тийнхүү, үнэн бодит анализ дүн шинжилгээ нь тодорхой нөхцөл байдлуудад гэмтэн буруутан этгээд цуу үгэнд үндэслэсэн нотолгоо⁵⁴-д хандаж байвал хүчин төгөлдөр бус болно.

D. Хуулийн дагуух бус буруутгалуудын талаарх хэргүүд

1.68.Гэм бурууг нь яллах, эргэлзээг батлах шаардлага, бүтэн хариуцлагатай байдлаар хийх Крауны үүрэг хариуцлага, шүүхийн нэгдсэн санааны хэрэгцээ зэрэг үндсэн зарчмууд нь зөвхөн гэмт хэрэгтэнг тодорхой болгох, тогтооход тусалдаг. Гэхдээ заримдаа хуулийн дагуух бус буруутгагдсан байдлын эсрэг хангалтгүй хамгаалалт нотолгоотой байхад хэрэглэгддэг.

1.69.Нотолгооны тодорхой нэг хэлбэрүүд нь Канад улсад хуулийн дагуух бус зарим буруутгалуудын өмнө нь байсаар байдаг. Дээд шүүх “Маршал, Милгаард, Морин, Софонов, Парсонс, Трускотын шинж тэмдгийн чанартай нэрүүд болон аллагын хэрэг дэх сэрэмжлүүлэг”⁵⁵ –г гаргасан байна.

1.70.Хуулийн дагуух бус буруутгалыг бий болгох ижил төстэй факттай нотолгооны хэрэгжилтгүй байдал нь заримдаа сайтар мэдэгдэж тодорхойлогдсон байдаг. Дурын нотолгоо нь факт баримтын байдалд нөлөөлөхүйц үлэм хүчтэй байдаг. Р.в.Хэнди⁵⁶ дэх Канадын дээд шүүх нь шаардлагатай боломжуудыг өндөр түвшинд гаргажээ. Жастис Бинни: Шударга байдал нь аливаа хэм хэмжээг бий болгох холбогдох нотолгоо нь бүрдсэн болон баталгаатай хэм хэмжээ нь хүлээн авагдсан үед илэрдэг. Шударга байдал гэдэгт үнэн бодит байдлыг тодорхойлох нийгмийн ашиг сонирхол мөн нийгэм болон шударга үйл явц дахь гэмтэн буруутан этгээд

⁵³*R. v. Shearing*, [2002] 3 S.C.R. 33, [2002] S.C.J. No. 59 (S.C.C.).

⁵⁴*R. v. Post*(2007), 217 C.C.C. (3d) 225, [2007] хар B.C.J. No. 352, at paras. 85-90 (B.C.C.A.); *R. v. Finta*, [1994] 1 S.C.R. 701, 88 C.C.C. (3d) 417, at 527-28, [1994] S.C.J. No. 26 (S.C.C.); *R. v. Folland*, (1999), 43 O.R. (3d) 290, 132 C.C.C. (3d) 14, at 31-32, [1999] O.J. No. 143 (Ont. C.A.); *R. v. Kimberley* (2002), 56 O.R. (3d) 18, [2001] O.J. No. 3603, at paras 80,81 (Ont. C.A.). *Dersch v. Canada (Attorney General)*, [1990] 2 S.C.R. 1505, at 1515, [1990] S.C.J. No. 113 (S.C.C.). “Гэмт хэргийн тохиолдол хэргэгт хамгаалах баталгааныг хүлээн авахын төлөөх байдлыг бууруулах”, 2003. Нотолгооны эрхзүй дэх канадын тусгай лекцүүдийн хуулийн нийгэмлэг”, 349-р тал

⁵⁵*АНУ, v. Burns*, [2001] 1 S.C.R. 283, [2001] S.C.J. No. 8, at para. 1 (S.C.C.); *R. v. Trochym*, [2007] 1 S.C.R. 239, [2007] S.C.J. No. 6, at para.1 (S.C.C.).

⁵⁶[2002] 2 S.C.R. 908, [2002] S.C.J. No. 57 (S.C.C.).

хоёрын ашиг сонирхол багтан явж байдаг. Гэмт хэргийн шударга систем тогтолцоо нь зарим нэг байдлаар буруутгалуудыг хүртээд байна, учир нь доголдолтой зан авир ааш нь сонирхлын хүлээн зөвшөөрөгддөггүй нотолгоо⁵⁷-ы аюултай байдалд эерэгээр нөлөөлдөггүй.”

1.71.Хуулийн дагуух бус олон буруутгалууд нь үнэн бодит байдалд эргэлзэх гэрчлэгч мэдүүлэгчийн өгсөн нотолгоо баталгаанаас урган гарсан байдаг. Гэрч мэдүүлэгчийг хуурамч, итгэж болохуйц эсэхтэй холбоотойгоор түүнчлэн хянах үүднээс тухайн холбогдох нотолгоог гаргагч мэдүүлэгчийг дуудан оролцуулах талууд манай хуулийг хүлээн зөвшөөрдөг. Гэхдээ хууль эрхзүй нь тухайн шүүх ажиллагаа шүүх нь баталгаажуулах нотолгоон дээр үндэслэн үйл ажиллагааны аюултай төвөгтэй байдлын талаарх “Ветровек” сэрэмжлүүлгийг шүүгчдээ өгөхийг шаарддаг. Сэрэмжлүүлэг анхааруулгатай холбоотойгоор нууц ид шидийн үг хэллэг байдаггүй ч дараах 4 шинжүүдийг агуулсан байх ёстой:

1. тухайн гэрчийн нотолгоо нь онцгой шаардлагатай үед гарсан 2. онцгой асуудалд нотолгоогоо авч ирэх гэрч мэдүүлэгчийн шинж тодорхойлогдсон байх 3. гэрчийн баталгаажуулах нотолгоон дээр хууль эрх олгосон үед ч шүүгч төвөгтэй байх үүднээс сэрэмжилсэн байна. 4. шүүгч анхааруулгыг хүндэтгэн үзэх гэрчлэгчийн нотолгооны материалыг баталгаажуулах хандлагатай байх бусад биеэ даасан нотолгоог сайтар хянан сэрэмжилсэн байна.⁵⁸

1.72.Горонгийн хуягууд гэрчлэн мэдүүлэх тодорхой төвөгтэй хэлбэрүүдтэй нүүр тулгардаг. Тэд өөрийнхөө ашиг сонирхлоор хөдөлдөг ба үнэн бодит байдлыг хэлэхдээ худалч хуурмаг байдлыг гаргадаг. Тэдний нотолгоо нь дараах шалтгаануудын улмаас сэжиглэгдэхүйц байдаг:

1. шоронгийн хуягууд худлыг хэлэхдээ гаршсан байдаг

2.гэмтэн этгээдийн бүх хэргээ хүлээлт нь шүүх төлөөлөгчдөөс гарсан байна.

3.шүүх төлөөлөгчид хуягуудад цагдаагийн офицеруудын гаргасан хэргээ хүлээлтийг хүлээн зөвшөөрөх нөлөөг үзүүлсэн байна.

4. хэргээ хүлээх нь хуягуудад ногддог ба гурван хуягын нотолгоо нь нэг нотолгооноос илүүтэйгээр шүүгчид нөлөө үзүүлэхүйц байдаг.

5. хуягууд нь өндөр профайлын хэргүүдэд тодорхой нотлогч байдаг.

⁵⁷*Ibid.*, at para. 150.

⁵⁸*R. v. Vetrovec*, [1982] 1 S.C.R. 811, [1982] S.C.J. No. 40 (S.C.C.); *R. v. Trudel* (2004), 182 C.C.C. (3d) 321, [2004] O.J. No. 248, at para.82 (Ont. C.A.).

6. тэд үргэлж зөрчилтэй байгааг хэн нэгнийг батлах нотолгоотой байдаг.

7. үнэн зөв бодит байдлыг сонсох шүүх ажиллагааны зарчмыг бий болгох ба шударга захиргаан⁵⁹-д нөлөөлөхүйц байдаг.

1.73.Тиймэрхүү нотолгоо нь шүүх үйл ажиллагааны хэрэгцээ нь шүүгчийн өндөр түвшний анхааруулга сэрэмжлүүлэгтэй холбоотой байна гэдгийг шаарддаг. Шүүх үйл ажиллагаа нь яагаад энэ төвөгтэй бэрхшээлтэйг тайлбарлан, өөрсдийн гэсэн баталгаажуулаагүй нотолгооны хуулинд бэрхшээл байдгийг шүүгчид зөвлөх хэрэгтэй болдог. Онцгой анхаарал, хэрэг дэх сэрэмжлэх шалтгаануудыг мэдэгдэн мэдээлэх хэрэгцээ нь энгийнээр эдгээр төрлийн гэрчлэгчдийн⁶⁰ үнэн бодит байдлыг үнэлэх хэрэгцээтэй дадлага туршлага байдаггүй шүүхийн төлөөлөгчидтэй гэдгийг ойлгон ухамсарлах явдал байна.

1.74.Энэхүү төрлийн нотолгооны бусад хэлбэрүүдийг 1998 оны “Guy Paul Morin” байцаалт дээр комиссар Фред кауфман шүүх үйл ажиллагаа нь хангалтгүй, нотолгоо нь бүх нөхцөл байдлыг хангахуйц баттай байх Крауны хэрэгт гэмтэн буруутан этгээдийн мэдүүлгүүдийг хүлээн авч, баримт нотолгоог чухалчлан авч үзээгүй үед хуулийн нэмэлт байх ёстойг санал болгохоор гаргажээ.

1.75.Тогтоох нотолгоо, эксперт шинжээчийн үл тохирох хэрэглээ, зөрчлийн дараах байдал зэрэг /гэмтэн буруутан этгээдийн биеэ авч явах байдал юмуу цагдаа байцаан асуух үед чимээгүй таг суух зэрэг/ нотолгооны өөр хэлбэрүүд нь алдааны хувьд хүчин төгөлдөр байх бөгөөд энэ нь тааламжгүй байдлыг бий болгох боломжтой. Нотолгооны эдгээр төрлүүд нь онцгой шинжилгээ судалгаанд⁶¹ илрэхүйц байдаг.

1.76.Нүдээр харсан гэрчтэй тогтоох нотолгоог хүндэтгэн үзэх шүүгчийн сэрэмжлүүлэгт, тухайн нотолгооны тулгамдсан асуудлуудын талаарх ерөнхий тайлбаруудыг хийх шүүгч хэрэгтэй болох ба тодорхой хэрэг дэх⁶² крауны тогтоох нотолгоонд онцгой сул тал байгааг шүүгчид анхааруулах хэрэгтэй.

⁵⁹*R. v. Trudel, ibid.*, at para. 76

⁶⁰*R. v. Mallory* (2007), 217 C.C.C. (3d) 266, [2007] O.J. No. 236 (Ont. C.A.); (2001); *R. v. Dhillon* (2002), 166 C.C.C. (3d) 262, [2002] O.J. No. 2775 (Ont. C.A.).

⁶¹Ерөнхийдөө шударга байдлыг сахин хамгаалахын төлөөх илтгэл (2004), *R. v. Truscott* блон краун цагдаагийн шилдэг практик ажиллагааны хувьд, санал зөвлөмжүүдийг өгөх, хуулийн дагуух бус буруутгалыг гол үндсэн хүчин зүйлсүүдийг тодорхойлдог шүүхийн мөрдлөгийн хорооны ажиллах группын тэргүүн, (2007), 87 O.R. (3d) 321, [2007] O.J. No. 3221 (Ont. C.A.); *R. v. Mullins-Johnson* (2007), 87 O.R. (3d) 425, [2007] O.J. No. 3978 (Ont. C.A.); С.Т.Гоужийн эмхтгэлийг “Онтарио дахь хүүхдийн эмнэлзүйн гэмтэл согогийн шинжилгээ” /Онтариогийн ерөнхий хууль тогтоолын яам/, хар, *R. v. Trotta* [2007] 3 S.C.R. 453 (Ont. C.A) (2008) 1 47, хуулийн дагуух бус буруутгалыг баталгаа нотолгоог хянан шинжлэх ба хуулийн систем тогтолцоог хамгаалах үүднээс шүүхийн үйл ажиллагааны дүрмийн чухал байдлыг харахуй

⁶²*R. v. Canning*, [1986] 1 S.C.R. 991, 27 C.C.C. (3d) 479, at 479-80, [1986] S.C.J. No. 37 (S.C.C.); *R. v. Fengstand* (1994), 27 C.R. (4th) 383, at 396-97, [1994] B.C.J. No. 80 (B.C.C.A.); *R. v. Baltovich* (2004), 73 O.R.

1.77.Зөрчлийн дараах хэргийн хувьд, дээд шүүх болон Онтариогийн шүүх нь байцаалт дээр үндэслэн гэмтэн этгээдийн биеэ авч явах байдлын нотолгоог дахин дахин давтсан байх ба сэтгэл санаагаар унах дарамттай байх, хүндээр амьсгалах тайван байхгүй байх нь мэдрэмжийн талаас авч үзвэл сэжиглэгдэх⁶³ байдал өндөр байх ба тэрхүү байдал нь үргэлж сэжиг бүхий байдаг. Энэхүү нотолгоо нь мэдрэмжийн хүрээнд зөвхөн шүүгчийн байдалд илрүүлэгдэх боломжтой ба хэмэ хэмжээний хувьд ч хүчин төгөлдөр байдаг. Гэмтэн буруутан этгээдийн биеэ авч буй байдал нь Guy Paul Morin-ы дагуу буруутгалд ихээхэн чухал хэсгийг эзэлдэг. Цагдаагийн байцаалт асуултанд хариулж буй гэмтэн буруутан этгээдийн нотолгоо нь цаг хугацааны хувьд нээлттэй, тулгамдсан асуудлуудын факт баримттай холбоотойгоор зөрчлийн дараах байдлыг хүлээн зөвшөөрөхгүйн үндсэн дээр илэрдэг. Өөрөөр хэлбэл чимээгүй дуугүй байна гэдэг нь хуурмаг байдал⁶⁴ юм. Бусад зөрчлийн дараах байдлыг авч үзвэл, шүүгчийн⁶⁵ түвшинд байхдаа ойлгомжгүй байдлын талаарх сэрэмжлүүлгүүдэд субъект байх хэрэгтэй юм.

6. Өрсөлдөх ашиг сонирхлуудыг тэнцвэржүүлэх контекст дэх дүрмийг бий болгох чухал байдал

А. Нийгмийн чухал харилцааны итгэлцлийг хамгаалах болон хувийн нууцыг хамгаалах versus үнэнийг эрж хайх

1.78.Эрхтэй холбоотойгоор үүсэх тулгамдсан асуудлууд нь холбогдох мэдээллийг илчлэх талыг хамгаалах үед үүссэн нөхцлүүдийг зохицуулах зарчмууд бий болно. Славутих в.Бэйкер⁶⁶ нь дээд шүүх тухайн хэргийг шийдвэрлэхэд шүүх ажиллагаа нээлттэй явагдаж, өнгөрсөнд ойлгогдоогүй харилцааны хүрээнд итгэл төгс харилцааг бий болгох үүднээс аливаа шинэ эрхийг авч үзэж байхыг илэрхийлсэн учраас чухал байв. Шийдвэр гаргалтыг илэрхийлж байсан дөрвөн Вигморын нөхцөл байдлын нэг нь аливаа шинэ эрх бий болохоос өмнөх шийдвэр гаргалт байсан ба энэ нь боломжийн мэдээллийг авах шударга захиргаа удирдлагын тодорхой түвшинд ажиллаж буй ажиллагаанаас гарах үр дагавраас илүүтэйгээр илүү агуу өргөн хүрээнд байх харилцааг нээн илрүүлэхээс бий болох ёстой юм. Энэхүү нөхцөл байдал болон мэдээллийг илчлэхийн эсрэг үр дагаврыг тооцоолж

(3d) 481, [2004] O.J. No. 4880, at paras. 77-83 (Ont. C.A.); *R. v. Hanemaayer*, [2008] O.J. No. 3087, at paras.21, 29 (Ont. C.A.).

⁶³*R. v. White*, [1998] 2 S.C.R. 72, [1998] S.C.J. No. 57 (S.C.C.); *R. v. Wall* (2006), 77 O.R. (3d) 784, [2005] O.J. No. 5095 (Ont. C.A.); *R. v. Baltrusaitis* (2002), 58 O.R. (3d) 161, [2002] O.J. No. 464 (Ont. C.A.); *R. v. Bennett*(2003), 67 O.R. (3d) 257, [2003] O.J. No. 3810 (Ont. C.A.), [2003] S.C.C.A. No. 534 (S.C.C.); *R. v. T. (M.)*(2004), 190 C.C.C. (3d) 199, [2004] O.J. No. 4366 (Ont. C.A.); *R. v. Morales* (2006), 81 O.R. (3d) 161, [2006] O.J. No. 2356 (Ont. C.A.); *R. v. Perlett* (2006), 82 O.R. (3d) 89, [2006] O.J. No. 3498 (Ont. C.A.)

⁶⁴*R. v. Turcotte*, [2005] 2 S.C.R. 519, [2005] S.C.J. No. 51(S.C.C.).

⁶⁵*R. v. Bennett*(2003), 67 O.R. (3d) 89, [2006] O.J. No. 3810 (Ont. C.A.).

⁶⁶[1976] 1 S.C.R. 254, [1975] S.C.J. No. 29 (S.C.C.).

үзэх нь шүүх орчин үеийн нийгмийн болон хуулийн хэм хэмжээнүүдийг нарийвчлан тооцоолон үзэх дээр суурилсан байна.

1.79. М.А. в. Риан⁶⁷ нь эрхтэй холбоотой тулгамдсан асуудал нь сэтгэл мэдрэлийн эмчтэй холбоотойгоор харьцаа тогтоож, бэлгийн хүчирхийллээс болж үүдэх сөрөг хандлага, сэтгэлийн шаналалтай байсан иргэний хэрэг байв. Тэрхүү хэргийн бий болсон тухайд, Ж.Махлин /тэрээр тэнд байсан/ сэтгэл мэдрэлийн эмчийн тайлбарууд дахь нийтлэг хуулийн хэрэгжилттэй холбоотойгоор үүсэх сүүлийн үеийн үнэлэмж хэм хэмжээнүүдийг тодорхойлжээ. Тэрхүү үнэлэмж хэм хэмжээнүүдийн нэг нь бэлгийн хүчирхийлэл болон түүний хохирогчид нөлөөлсөн нөлөөлөлтэй холбоотойгоор бий болсон хуулийн талаас авч хэрэгжүүлэх заалт байв. Өөр нэг сүүлийн үеийн ажил нь бэлгийн хүчирхийллийн улмаас бий болсон сэтгэлийн зовиурыг хуваалцах сэтгэл мэдрэлийн эмчийн зөвлөгөөний тусламж дэмжлэг байв.

1.80. Жастис Махлин нь дүрэм хувийн нөхцөл байдал дээр онолын үүднээс хэрэгждэггүй хэдий ч, дүрмийн үнэлэмж хэм хэмжээнд нөлөө үзүүлэхүйц нийтлэг хуулийн ач холбогдлыг тусган харуулдаг гэсний зэрэгцээ эрхтэй холбоотой бий болсон хууль нь дүрмийн үнэлэмж хэм хэмжээнүүдийн дагуу хөгжин боловсруулагдах хэрэгтэй гэж үзжээ. Тэрхүү үнэлэмж хэм хэмжээний нэг нь дүрмийн 8-д тусгагдсан хувийн нууц байдалтай холбоотой хувь хүний эрх юм. нөгөөх нь дүрмийн 15-д тусгагдсан хүн бүр хуулиар дамжуулан хамгаалагдна гэжээ. Дүрэмд тусгагдсан эдгээр хэм хэмжээ үнэлэмжүүд нь эрхийн зарим хэлбэр бэлгийн хүчирхийллийг бий болгох үйл ажиллагаанд итгэлцэлтэй эмч/өвчтний харилцааг хамгаалах үүднээс шүүхэд ил болоогүй тохиолдолд Рианы хэргийн нөхцөл байдалд чухал үүрэг гүйцэтгэсэн ба сэтгэл санааны талаас дахин зарга мэдүүлэгчийг хохироох байдалтай болгохын зэрэгцээ буруутгах үндэслэлийг бий болгодог байна.

1.81. Тэнцвэртэй харилцаа нь шүүхийн гаргасан шударга бус шийдвэрээс хамгаалах зарим нөхцөл байдлуудад харилцаа холбоог илчлэх залшгүй шаардлагыг гаргадаг.

1.82. Дээд шүүх нь дөрөвдөх Вигморын нөхцөл байдлыг /версус нь илчлэхийн үр дагавар/ гаргасан тэнцвэржилтийн байдлаар өргөжин тэлдэг ба файл дахь бичиг баримт тус бүрийг хянах шүүх ажиллагааг шаарддаг. Жастис Махлин нь олон тохиолдлуудад “хэсэгчилсэн эрх” хэмээн тодорхойлогддог байдлыг бий болгосон ба онцгойлон эрхийг чухалчилдаг, хувийн ашиг сонирхлыг хамтад нь авч үздэг иргэний хэргүүдэд шүүн таслах ажиллагааг хэрэгжүүлдэг байна. Энэхүү баланс тэнцвэрийг бий болгох үүднээс, шүүх нь хязгаарлагдмал баримт бичгийн илчлэлт,

⁶⁷[1997] 1 S.C.R. 157, [1997] S.C.J. No. 13 (S.C.C.).

үндсэн бус мэдээллийг арилган янзлах, бичиг баримтын хуулбарыг харж болох нөхцөл байдлыг бий болгох гэсэн арга барилуудыг хэрэглэх боломжтой.

1.83. Риан дахь дээд шүүх нь тиймээс сэтгэл мэдрэлийн эмч/өвчтний зөвлөгөөний тайлбарууд дахь хэсэгчилсэн эрхийг хэрэглэсэн ба хэрэгцээнийхээ үүднээс хязгаарлагдмал илчлэх байдлыг бий болгож практик амьдрал дээрх энэхүү хэргийн хувьд бага микро түвшинд зохицуулалтыг хийж байв.

1.84. Янз бүрийн ашиг сонирхлууд нь харилцаанаас үүдэлтэйгээр үр дагаврыг харах гэмтэн этгээд болон эрхийг хүндэтгэн үзэх гомдол гаргагчийн гэмт хэргийн тохиолдолд давуу байх боломжтой. Тэрхүү нөхцөл байдалд шүүх нь бүрэн дүүрэн хариулт болж өгөх гэмтэн этгээдийн дүрмийн дагуух эрх болон хувийн мэдээллийг нууцлах эрхтэй гомдол гаргагчийн эсрэг хамгаалалтын хооронд тэнцвэрийг барих ёстой. Эрүүгийн гэмт хэрэгт, гэмтэн этгээдэд бий болгосон урьдаас тааварласан саналын эрсдэлтэй байдал, хувийн мэдээллийг нууцлах эрхтэй гомдол гаргагчийн заргыг чухалд авч үзэх болдог.

1.85. Р.в.Стинккомбе-д⁶⁸ Ж.Сопинка: шүүх үйл ажиллагаа нь тодорхой нөхцөл байдалд танин мэдэхүйн эрх нь хамгаалалт, бүрэн дүүрэн хариулт болж чадах үндсэн хууль дахь эрхэнд заасны дагуу учир шалтгааны хязгаарыг бий болгодоггүй ба эрхийн талаас авч үзэх үндэслэлийг үл харгалзан илчлэх хэрэгтэй байдаг гэснийг мөрдөх болдог⁶⁹ хэмээжээ.

1.86. Энэ нь ямар утгатай вэ гэвэл үр дагаврыг бий болгох эрх болон тэнцвэржүүлэх нөхцөл байдалд мэдээллийг илчлэх байдал хуучнаар байсныг илэрхийлэхийн сацуу иргэний хэргүүдийн хувьд хувийн ашиг сонирхлуудын хооронд версус илчлэлт, эрүүгийн хэргүүдэд хувийн ашиг сонирхлуудын хооронд гэмтэн этгээдийн эрхийг хүндэтгэсэн версус бүрэн дүүрэн хариулт болж чадах байдалтай байна.

1.87. Гэмт хэргийн салбарт, дэг процедурууд нь Р.в.Оконнер⁷⁰ эмнэлгийн болон эмчилгээний үр дагаврыг гуравдагч талын үүднээс буюу илүү тодорхой хэлбэл бэлгийн хүчирхийллийн хэрэг дээр гаргажээ. Нарийн шинжилгээ явуулсны дараа дэгийн хоёрдахь үе шат нь шүүх ажиллагааны хянан шалгах идэвхтэй оролцоо үүргийг шаарджээ. Дэг процедурууд нь шударга шүүх үйл ажиллагаанд бүрэн дүүрэн хариулт болох чадвартай гэмтэн этгээдийг батлан даахгүй үед ч хамгийн багаар буруутгагдсан хувийн шинж чанартай эрхийг баталгаажуулах үйл явцын нэгээхэн хэсэг байв.

⁶⁸[1991] 3 S.C.R. 326, [1991] S.C.J. No. 83 (S.C.C.).

⁶⁹*Ibid*, at 340 (S.C.R.).

⁷⁰ [1995] 4 S.C.R. 411, [1995] S.C.J. No.98(S.C.C.).

1.88.Хоёр алхамт үйл явцын дэг процедур шиг Оконнор дахь олонхын болон цөөнхийн учир шалтгаануудын хоорондох ялгааг бий болгох үүднээс, парламент нь онцгойлон бэлгийн хүчирхийллийн зөрчилтэй холбоотойгоор мөрдөгдөх олон шатлалт дэг процедурыг хянах гэмт хэргийн кодын 278,1-с 278,9-д тусган заажээ. Оконнер процедур дэгүүд нь бэлгийн бус хүчирхийллүүдийн тохиолдолд хэрэгждэг. Гэмт хэргийн кодын заалтууд нь тулгамдсан асуудлуудыг тодорхойлох шүүхийг шаардахын зэрэгцээ нотолгооны баттай үнэлэмж хэм хэмжээ болон гомдол гаргагчийн хувийн ашиг сонирхлууд дээр төвлөрдөг байна. гэхдээ эмчилгээ хүлээн авах гомдол гаргагчдыг урамшуулах хандлага нь илүү өргөн хүрээнд нийгэмд хийгдэж байна. Эдгээр үе шатуудаар дамжин хэрэгжих нэг прогресс шиг, шүүх нь нээлттэйгээр байх хэрэгтэй гэсэн нөхцөл байдлыг тавьж байгаа тохиолдолд баримт бичиг тус бүр дээр суурилсан, нээлттэй шийдвэрийг гаргасан байна.

1.89.Шүүх үйл ажиллагааны хувьд хэрэгжих энэхүү шинэ дүрэм үүрэг нь өмгөөлөгч- үйлчлүүлэгчийн эрх, орчин үеийн байдалд тохирох эрх дээр суурилсан нөхцөл байдлыг тэлэхэд оршино.

1.90.Өмгөөлөгч- үйлчлүүлэгчийн эрх байдаг хэдий ч тэнцвэртэй байдал нь харьцангуй өөр байна. Түүний үндсэн хуулийнх юм шиг статус байр суурийн улмаас, өмгөөлөгч- үйлчлүүлэгчийн итгэлцлийн харилцаа нь үнэхээр чухал нөхцөл байдлын үед ч саад бэрхшээл болдоггүй. Гүүдс в.Онтарио /Засвар үйлчилгээний яам/дахь Жастис Ротштейн: “Харьцангуй хэрэгцээ шаардлага нь хэрэг тус бүр дэх богино хугацаан дахь шүүхийн хориглосон тушаал байх боломжтой”хэмээн дурджээ.⁷¹Тийнхүү, өмгөөлөгч- үйлчлүүлэгчийн эрхийн харилцааг илчлэх асуулт байцаалт нь Вигморын шалгуурыг хэрэглэх үндсэн гол тохиолдол дахь ашиг сонирхлуудын тэнцвэртэй байдалтай хамааралгүй байдаг. Өмгөөлөгч-үйлчлүүлэгчийн эрх нь шууд байдлаар бусад хүмүүсийн амьдрал, эрх чөлөөн дөх эрсдэл байгаа нөхцөл байдлуудад нөлөөлдөг.

1.91.Смит в.Жонес⁷²-дахь дээд шүүх нь хуулийн зөвлөх- үйлчлүүлэгчийн эрх олон нийтийн аюулгүй байдлыг хамгаалах ашиг сонирхолд тусгагдсан байгааг тодотгодог ба тухайлбал, бие бялдрын талаас эрсдэл байгааг илрүүлтэ гэж бодвол хуулийн зөвлөхийн файлд мэдээлэл байж л байдаг.

1.92.Аюултай болон төвөгтэй байдлын эрсдэл бүхий эдгээр хүчин зүйлсүүд нь нөхцөл байдал тус бүр дээр тодорхойлогдож байгаа ба янз бүрийн хэм хэмжээнүүд нь аливаа хэрэг дэх хүчин зүйл тус бүрийн янз бүрийн хандлагыг бий болгодог.

⁷¹[2006] 2 S.C.R. 32, [2006] S.C.J. No. 31at para.2 (S.C.C.).

⁷²[1999] 1 S.C.R. 455, [1999] S.C.J. No. 15 (S.C.C.).

1.93.Тийнхүү, Р.в.Маклуре⁷³-дахь шүүх нь дахин нэг талаасаа хуулийн зөвлөх-үйлчлүүлэгчийн эрхийн ашиг сонирхол нөгөө талаасаа бүрэн дүүрэн хариултыг өгөх дүрмийн 7-д заасан гэмтэй буруутай этгээдийн эрхийн асуудалтай тулгарч байв. Тэрхүү тохиолдолд, гомдол гаргагч бэлгийн хүчирхийллийн асуудлаар цагдаад хандахаас өмнө гэмтэн буруутан этгээд иргэний хуульчаар дамжуулан гомдол гаргагчтай харилцаа холбоо тогтоохыг хүсчээ. Хуулийн зөвлөх-үйлчлүүлэгчийн эрх сүүлийн найдвар байсныг шүүх тогтоосон бөгөөд гол асуудлыг гэмтэн буруутан этгээдэд тохохыг зөвшөөрч байв. Шүүх шүүхийн үйл ажиллагааг өрсөлдөх ашиг сонирхлуудын тэнцвэржүүлэх үүднээс явуулжээ. Гэмтэн этгээд хуулийн зөвлөх-үйлчлүүлэгчийн харилцаа аливаа өөр эх сурвалжаас гаралтай байсан эсэх талаарх мэдээллийг цуглуулжээ. Шүүхийн үйл ажиллагаа нь хоёр алхамтайгаар хийгджээ. Эхнийх нь, гэмтэн этгээд гэмтэй эсэхийг тогтоох нотолгооны үндэслэлд байр сууриа илэрхийлэх байв. Хоёрт шүүх үйл ажиллагааны хувьд гэмтэн этгээдийн гэм буруутайд эргэлзэх байдлыг бий болгох факт баримтуудыг тодорхойлон хянах явдал юм.

1.94.Р.в.Браун дахь⁷⁴, канадын дээд шүүх нь түүний хуульчид аллагатай холбогдон яллагдаад байгаа гуравдагч талын хэргийг шийджээ. Гэмтэн буруутай этгээд хуульчийн файлуудыг авсан байна. Шүүх дахин Маклуред авч хэрэгжүүлсэн алхмуудыг авсан ба практик зааварчилгааг бий болгохоор оролджээ.

1.95.Тийнхүү үнэхээр олон газруудад, дээд шүүх нь өрсөлдөх ашиг сонирхлуудын прагматик тэнцвэржилт дээр үндэслэн нотолгооны эрхзүйн хувьд шинэ суурийг тавьжээ. Шүүх үйл ажиллагаанууд нь үйл явц нь илүү тод томруунаар бий болон хэрэгжсэн үед тодорхой зарчмууд хэрэгжиж байгааг тодорхойлох хэрэглээнүүдийг шаарддаг байна. Шүүх үйл ажиллагаанууд нь тулгамдсан асуудлууд шийдвэрлэгдэхээс өмнөх үр дагавар нээлттэй байдлыг харгалзан үксэн үйл явцтай холбоотойгоор эрчимтэй өсөн нэмэгдэж байна.

1.96. Эдгээр бүх илэрхийллүүдийн хувьд үйл явц процесс нь факт бөгөөд онцгой тохиолдол хэрэг нь шүүх үйл ажиллагааны маш нарийн арга барилыг шаарддаг. Р.в.Брауны тохиолдлыг харахад хэрхэн энэхүү үйл явц төвөгтэй болох боломжтой гэсэн жишээн дээр, канадын дээд шүүх Маклурын байдал нь үнэндээ шүүх үйл ажиллагааны үйл явц шиг гэмтэн буруутай этгээдийн буруугүй байдлыг тодорхойлох, Крауны хэргийг эмхтгэж үзэх шаардлагыг шүүх үйл ажиллагаанд зөвшөөрөн шаардах боломжтойг харуулжээ. Краун удирдлага дахь онцгой тохиолдлыг гаргаж, гэмтэн буруутай этгээдийн буруутай эсэхийг тогтоох, хуулийн зөвлөхийн файлыг бүрдүүлэх нотолгоог эргэлзээтэй байдалд оруулсан зэргээр шүүхийн үйл ажиллагаа нь олон хүчин зүйлээс хамаардаг байна. Маклуре нөхцөл

⁷³[2001] 1 S.C.R. 445 [2001] S.C.J. No. 13 (S.C.C.).

⁷⁴[2002] 2 S.C.R. 185, [2002] S.C.J. No. 35 (S.C.C.).

байдлыг бий болгож, шүүх үйл ажиллагаа нь илүү баримт нотолгоог сонсож, тийнхүү өөрчилж, гэмтэн буруутай этгээдийн буруугүй байдлыг тогтоох чадвартай гэдгээ шүүх баталгаажуулжээ. МсКлурегийн нөхцөл байдал нь хамгаалах зөвлөлөөр зөвхөн бий болгогдоогүй бас шүүх үйл ажиллагааны явцад өөр цаг хугацаанд хэрвээ тэд өөр зүйлүүдэд анхаарлаа хөндүүлсэн бол үр дүнгүй болох байсан хэмээн шүүх үзжээ.

1.97. МсКлурегийн байдал нь олон нийтийн газар болохгүй хэдий ч, бид шүүх үйл ажиллагааны явцад болон үүнээс өмнөх үр дагавар, илчлэлттэй холбоотой бий болох тулгамдсан асуудлуудыг тодорхойлох үйл явцуудыг холбоо хамаарал болон нотолгооны эрхзүйн талаас хэрхэн авч үзэх вэ гэдгийг харах хэрэгтэй.

1.98. Бусад эрхүүд нь бас хам сэдвийн аргаар илэрхийлэгддэг. Ижил төстэй зарчмууд нь цагдаагийн мэдээлэгчийн илрүүлэлтээс хамгаалах байдлаар хэрэглэгддэг. Тэрхүү эрх нь гэм буруугүйг тодорхойлох ёстой. Үүнийг тодорхойлохын тулд, шүүх үйл ажиллагаа нь хэрхэн ямар байдлаар мэдээлэл хангагдаж, алхам алхмаар хэрэгжих шийдвэртэй төстэй төрлийн процесс үйл явцыг хэрэгжүүлдэг байна.

1.99. Иргэний шүүн таслах ажиллагааны бусад нөхцөл байдлуудад, илүү их ухамсарлах байдал нь талуудын хоорондох эрхийн үр дагавар болон мэдээллийг илрүүлэлттэй холбоотой байдаг. Тухайлбал, өөрсдийн нотолгоог гаргах гэрчийн мэдүүлгүүд нь шүүх үйл ажиллагаанд чухалд тооцогдон үүгээр дамжуулан гайхшралыг бий болгохоос холдоход оршино. Дэс дараалалтай эдгээр өргөн хүрээнд хэрэгжих эрхийн практик амьдрал дээрх байдал нь тодорхой мэдээллийг⁷⁵ илчлэх шүүхийн үйл ажиллагаа шиг нотлох зарчмуудыг даван туулах тодорхой нөхцөл байдлуудад тусгагдах боломжтой юм.

1.100. Дээд шүүх нь янз бүрийн бодлогын хэрэгжилтээр бий болох⁷⁶ хуулийн зөвлөх- үйлчлүүлэгчийн эрх болон шүүхийн үйл ажиллагааны байдлыг тусган заажээ. Үр дүнд нь, хуулийн зөвлөх- үйлчлүүлэгчийн давуу эрх шиг биш харин шүүн таслах үйл ажиллагаа нь илүү хязгаарлагдмал хүрээнд өрнөдөг ба хугацааны хувьд тогтмол байх эсэхээс хамаардаг. Энэ нь төгсгөлийг бий болгох ба үйл ажиллагаатай нягт холбоотойгоор хугацаа дуусах нь тухайн нөхцөл байдлаас шалтгаална.

В. Гэмтэн буруутай этгээд дэх шударга versus үнэн бодит байдлыг эрж хайх

1.101. Нотолгооны эрхзүйн өөр нэг салбаруудад, тэнцвэртэй байдлын өөр нэг төрөл шаардагддаг. Гэмтэн этгээдийн хувьд чухалд байх нотолгооны ижил төстэй

⁷⁵(1999), 45 O.R. (3d) 321, (1999) O.J. No. 3291(Ont. C.A.).

⁷⁶[2006] 2 S.C.R. 319, [2006] S.C.J. No. 39 (S.C.C.).

факт баримтуудыг хүлээн зөвшөөрч хүндэтгэх нь урьдаас тааварлахаас хамгаалах хэм хэмжээний тэнцвэртэй байдалдээр тулгуурладаг. Энэ нь ихэнхдээ нотолгоо ерөнхий шалтгаантай байхыг хориглогдсон үед тодорхойлоход төвөгтэй байх ба хэргийн материалтай холбоотойгоор үүсэн бий болох учир шалтгаан байгаа үед энэ нь боломжтой байдаг. Р.в.Хэнди⁷⁷ дэх канадын дээд шүүх нь тодорхой хэргийн контекст дэх энэхүү урьдаас таамаглах байдлыг хянан зохицуулах илэн далангүй хийгдэх зааварчилгаан дээр тулгуурладаг.

1.102.Шүүх нь ижил төстэй баримт нотолгооны урьдчилан таамаглах хэм хэмжээг үнэлэх үүднээс гурван алхамт анализыг хийдэг.Үүнийг хийхдээ шүүх нь тухайн нотолгооны баталгаажуулалт болон эсэргүүцлийг тэнцвэржүүлэх зарчмын зааварчилгааг гаргахыг оролддог.

1.103.Арга барил нь дараах анализ дүн шинжилгээг шаарддаг:

1. нотолгооны урьдаас таамаглах хэм хэмжээг үнэлэхэд анхны алхам нь хэрэгжсэн төстэй нотолгоонд үүсэж буй тулгамдсан асуудлыг тодорхойлох явдал юм. хоёрт, шүүх үйл ажиллагаа нь тэрхүү тулгамдсан асуудалтай холбоотойгоор бий болгосон нотолгооны үнэн байдлыг тодорхойлох ёстой. Үүнийг хийхдээ, хүчин зүйлсүүдтэй холбоотой байх ёстой түүнчлэн тэдгээр нь крауны хүссэн байдлаар өөрчлөгддөг. Хамгийн чухал илэрхийлэл нь баримт фактыг гэрчлэгч болон гомдол гаргагчийн хоорондох хуйвалдаан байдаг. 2. Шүүн таслах ажиллагаа шиг, муухай зан араншин, шүүхээс хамаарах ёс суртахууны болон бодит нөхцөл байдлаас бий болох факт баримтын байдлыг хооронд нь үнэлэх шаардлагатай 3. Нотолгооны урьдаас таамаглах байдал үнэлэмж нь нотолгоо хүлээн зөвшөөрөгдөхүйц эсэхээр тодорхойлогдон үнэлэгдэх боломжтой байна.

1.104.Ижил байдалд, дүрмийн 24/2/ нь гэмтэн буруутай этгээдийн эрхийг хүндэтгэж үзэх тохиолдолд, нотолгоог бий болгон гаргах шүүх үйл ажиллагаанд хамааралтай байна. Р.в.Коллинс⁷⁸, Р.в.Стиллман⁷⁹, Р.в.Лов⁸⁰ шиг хэргүүд дээр дээд шүүх нь энэхүү хэргүүдэд зааварчлах хүчин зүйлс дээр тулгуурлажээ. Гурван хэсэгт ангилж үзье: 1.шүүх үйл ажиллагааны шударга байдал дахь нотолгооны хүлээн авахтай холбоотой бий болох хүчин зүйлс 2. Дүрмийн зөрчлийн байдалтай холбоотой бий болох хүчин зүйлс 3. Шүүхийн удирдлагын нэр хүндтэй холбоотойгоор бий болох хүчин зүйлс болно.

7. Контекст дэх дүрмийн 24 /2/ заалтыг гаргах: кэйс хэрэг дээр

⁷⁷[2002] 2 S.C.R. 908, [2002] S4.C.J.No. 57 (S.C.C.).

⁷⁸[1987] 1 S.C.R. 265, [1987] S.C.J. No. 15 (S.C.C.).

⁷⁹[1997] 1 S.C.R. 607, [1997] S.C.J. No. 34 (S.C.J.).

⁸⁰[2002] 1 S.C.R. 227, [2002] S.C.J. No. 10 (S.C.C.).

1.105. Р.в.Бухэй⁸¹ дахь канадын дээд шүүх нь виннипег автобусны өртөөнд байсан гэмтэн буруутай этгээд түгжээтэй хайрцгаас марихуан хар тамхийг авсан хэргийг шийдвэрлэжээ. Бусад зүйлсийн дагуу, кэйс хэрэг нь анхаарал болгоомжгүй хайлттай холбоотой ба нотолгоо дүрмийн 24/2-н дагуу байсан тохиолдолд дүрмийн 8-н дагуу гэмтэн буруутай этгээдийн эрхийг цагдаагийн баривчлагаа зөрчжээ.

1.106. Санал нэгтэй шүүхийг ярьж буй Жастис Арбор дүрмийн 8-н дагуу гэмтэн этгээдийн эрхийг анхааруулгагүйгээр цагдаа баривчилснаар зөрчсөн хэмээн илэрхийлжээ.

1.107. Шүүх нь оруулахыг зөвшөөрөхгүй байх урьдчилсан нөхцөл байдлыг шийдэхдээ нотолгооны үнэлэмжийг шаардах ба давж заалдах шатны шүүх хийх эрхтэй шүүгчийн хэд хэдэн оролцсон хэргийн шийдвэрлэлтийг харгалзан үздэг. Энэ тохиолдолд, шүүх р.в.Коллинс⁸²-д тусгагдсан гурван хүчин зүйлсийг харгалзан үзэж шүүх үйл ажиллагаагаар дамжуулан шийдвэрийг гаргах үндэслэлийг олоогүй байна.

1.108. Шүүхийн үйл ажиллагааны шударга байдал шиг, шүүх үйл ажиллагаа нь шударга байдалд нөлөөлөөгүй түгжээтэй хайрцаг шүүгээг олж мариуна хар тамхийн нотолгоотой байгааг харгалзан үзэж зөвөөр шийдсэн гэдгийг шүүх тусгажээ. Гэмтэн буруутай этгээд нотолгоо гаргаж, дүрмийн зөрчилтэй нотолгооны улмаас өөрийнхөө⁸³ эсрэг мэдүүлээгүй байна. Тийнхүү, нотолгоо нь дүрмийн эрхийг хөндөхгүйгээр товч тодорхой байв. Тэгээд, марихуан хар тамхи нь “нуун дарагдуулж боломгүй” нотолгоо байсантай холбоотойгоор шүүх үйл ажиллагаа аливаа нотолгоог хүлээн авсангүй. Дээд шүүх нь марихуан хар тамхийг хүлээн зөвшөөрсний үр дүнд, хэрхэн энэ нь хууль зөрчих болсон, шударга систем тогтолцоонд нотолгоо хэрхэн үйлчилсэнгүй вэ? гэдэг дээр хоёр гурав дахь асуулт байцаалттай холбоотойгоор үүсэх хүчин зүйлс факторуудыг тэнцвэржүүлсэн байна.

1.109. Хууль зөрчих байдал шиг, энэ нь сайн итгэлцэл дээрээс бий болсон бодлогоос хамаарсан ба анхаарал хайхрамжгүй байдлаас аяндаа үүссэн хэрэг

⁸¹[2003] 1 S.C.R. 631, [2003] S.C.J. No. 30 (S.C.C.).(2003), 330 A.R. 63, [2003] A.J. No. 811 (Alta. C.A.), Албертийн гэмт хэргийг илрүүлэх шүүх нь шүүх ажиллагааны байдал нь Калгари автобусны өртөөндөх түгжээтэй хайрцаг шүүгчээс хар тамхины хэрэглээнээс нотолгоог харах болно.

⁸²[1987] 1 S.C.R. 265, [1987] S.C.J. No. 15 (S.C.C.).

⁸³Нотолгоо нь гэмтэн буруутай этгээдийн оролцооны улмаас баталгаа гарч ирэх үед илэрхийлэгддэг. Гэмтэн буруутай этгээдийн шударга шүүх үйл ажиллагаан дахь нөлөөлөл, *R. v. Stillman*, [1997] 1 S.C.R. 607, [1997] S.C.J. No. 34 (S.C.C.). *R. v. Elias*; *R. v. Orbanski*, [2005] 2 S.C.R. 3, [2005] S.C.J. No. 37 (S.C.C.); *R. v. Grant* (2006), 81 O.R. (3d) 1, [2006] Ихэнх тохиолдол хэргүүдэд, учирч болох байдал юм. хуулийн бус нотолгоо нь коллинс хоёр хүчин зүйлс болон шударга бус байдлын үр дүнг бий болгон шалтгаалдаг..J. No. 2179 (Ont. C.A.); *R. v. Shepherd* (2007), 218 C.C.C. (3d) 113, [2007] S.J. No. 119 (Sask. C.A.).

байв. Бас энэ нь зөрчил нь хэрэгцээ шаардлагын байдалтай нягт холбоотой болохыг илэрхийлж байгааг харуулжээ. нотолгоогоор дамжин хэрэгжиж буй бодлого нь өөр хэлбэрээр орж ирсэн ба дүрмийн талаас авч үзэх юм бол, өөрсдийнх нь үл тоомсорлолт, анзаарахгүй байдлаас үүдэлтэй ажээ. Тийнхүү шүүн таслах ажиллагаанаас бас хайлт эрэлтийн үеийн саад тотгор, хувь хүний хувийн нууцыг хайсан эрэлхийлсэн байдал, учир шалтгааныг ухах, нөхцөл байдлыг тааварлах гэсэн хүчин зүйлсүүдийг бүхэлд нь болон хэсэгчилсэн байдалтайгаар ажиглаж болно.

1.110. Энэхүү хэрэг дэх шүүхийн үйл ажиллагаа нь зөрчил бол илүү гайхширмаар зүйл гэдгийг харуулсан байна. Тэрээр тодорхой байдлаар цагдаагийн офицеруудын гаргасан факт баримтанд болгоомжтойгоорх хандаж нөлөөлсөн хэдий ч тэд үүнийг хийсэнгүй. Шүүх үйл ажиллагаагаар тодорхойлогдох төвийн нөхцөл байдлыг гэмтэн буруутай этгээдийн эрхийн дагуух “тохиолдлын арга”-хэмээн нэрлэжээ. Түүнчлэн цагдаагийн офицеруудын нэг нь анхаарал болгоомжтойгоор эрэл хайгуул хийгээгүй харин гэмтэй буруутан этгээдийн эрхийг яахын аргагүй зөрчсөн хэмээн мэдэгджээ. Тийнхүү, нотолгоо устаж үгүй болж дуусахаар аюултай төвөгтэй байдалд байгаагүй мөн хэрэгцээ шаардлага төдийлөн байгаагүй байна. аль эсвэл цоожтой шүүгээ хайрцганд мариуна хар тамхины үйлчлэл байсан байж болзошгүй юм. Нотолгоог баталгаажуулах үүднээс үүсэж буй нөхцөл байдлын хувьд тодорхой үйл ажиллагааг шаардаагүй ба цоожтой шүүгээ хайрцган дахь үйл явц механизм нь сонирхол татахуйц ажиллагаа байв. Бас цагдаа гэмтэн этгээдийн эрхийг хөндөөгүйгээр нотолгоо олсон ба цоожтой шүүгээний хувьд нотолгоог баталгаажуулсан байна.

1.111. Шүүх нь ерөнхийдөө залхаасан шинжтэй хайлт эрэлт байгаагүй, гэмтэн буруутай этгээд хэн нэгний бие, гэр албан өрөөн дотор гэхээсээ илүүтэйгээр автобусны өртөөний түгжээтэй хайрцган доторх нууц мэдээллийг огтхон ч тооцоолоогүй, цагдаа нар анхааралтай хийх хайлтыг хийгээгүй хэдий ч мариуна хар тамхины амтыг тодорхойлсон, баттай мэдээлэгчид байсан зэрэг нотолгоог хүлээн зөвшөөрөхүйц байдлыг бий болгосон бусад хэсгүүдийг тодорхойлжээ.

1.112. Гэсэн хэдий ч, хуулийн зөрчилтэй холбоотой хэргийн нөхцөл байдалд холбогдох бүх хүчин зүйлс факторуудыг тэнцвэржүүлэхдээ, дээд шүүх нь шалтгаангүй, холбогдох хүчин зүйлсийн дагуух бүтэлгүйтэл юмуу нотолгооны буруу байдалтай холбоотойгоор үүсэх гэмтэн этгээдийн хувийн ашиг сонирхлын байдалд анхаарах шүүх ажиллагааны үнэлэмжийг олж гаргажээ.

1.113. Шударга удирдлагын нэр хүнд дэх нөлөөлөл нь үүнийг хүлээн зөвшөөрөхөөс илүүтэйгээр тусгагдсан байх ба шударга удирдлагын нэр хүндэд илүү ихээр нөлөөлөх нөлөөлөлтэй нотолгоог гаргах байцаалттай холбогдсон байна. Энэхүү

хүчин зүйл нь ерөнхийдөө зөрчлийн байдал болон крауны хэрэг дэх нотолгооны чухал байдалтай салшгүй холбоотой юм.

1.114. Энэхүү тохиолдолд, нотолгооны хүлээн зөвшөөрөх байдал нь крауны хэрэгтэй үндсэндээ холбоотой байна. Шүүх бас зөрчил нь сонин хачин байсан гэж боджээ. Эдгээр хүчин зүйлсүүд нь нотолгоог гаргадаг. Гэхдээ шүүхийн үйл ажиллагаа нь гэмтэн буруутан этгээдийн эрхийн хувьд цагдаагийн офицеруудын талаарх асуудал хөндөгдөж, энэхүү хэрэгт тодорхойлсон урт хугацааны нөлөөллийг тусган харуулсан байгааг дурджээ. Эдгээр нөхцөл байдлуудыг хүлээн зөвшөөрөх нь хэтдээ ижил төстэй бодлогыг бий болгоход хэрэгжих боломжтой гэдгийг тэрээр тодорхойлжээ. Дээд шүүх нь энэхүү дүгнэлт Коллинсын тестийн зорилготой эн зэрэгцэхүйц байсныг мэдэгджээ. Хамгийн чухал нь гэвэл шүүх орон нутгийн шүүх байгууллагууд нь өөрсдийнх нь шийдвэр гаргалтууд дээд шүүхийн нөхцөл байдалд хэрхэн нөлөөлдгийг сайтар ойлгон ухаарсан явдал байсан хэмээн тэмдэглэжээ. Ийнхүү, шүүх үйл ажиллагаагаар тайлбарлагдах байдал нь төдийлөн яригдаагүй байна. Тийнхүү шударга удирдлагатай шүүх нь үйл ажиллагааныхаа хүрээнд нэгдмэл санаатай шийдвэрийг шүүх гаргахаас өмнө үндэсний цар хүрээндээ нэр хүндтэй байх боломжтой юм.

1.115. Дээд шүүх нь дараах санаатайгаар шийдвэрээ дүгнэн нэгтгэжээ: 24/2-н дагуух байцаалт нь системийн нэр хүндийг нотолгоо гарсан эсэхтэй холбогдон сайтар байх тодорхойлох боломжтой ба 285-286 хуудсанд байх коллинс, супрагийн нотолгооны байдлаас үүсэн гарах боломжтойг харуулах бодит үнэн байна. Өдөр дуусаж байхад, үндсэн хуулийн байцаалт нь шударга удирдлагаар /коллинс, супра, хуудас 281/ бий болох нотолгоог хүлээн авахтай холбоотой байна. Давж заалдах шатны шүүх нь бүх хүчин зүйлсүүд тодорхойлогдсон үед шударга удирдлагыг бий болгох дээр үндэслэн шүүх үйл ажиллагааны нотолгоо нь учир шалтгаантайгаар гардгийг тайлбарлажээ.

Нотолгоог гаргах шийдвэр нь үргэлж нэг талаас үнэн бодит ашиг сонирхлууд нөгөө талаас шүүхийн систем дэх нэгдмэл байдлын хоорондох баланс тэнцвэрийг илэрхийлдэг: Р.в.Симмонс [1988] 2S.C.R.495 (S.C.C.) хуудас 534. Энэ нь Ж.А.Дохертигийн Онтариогийн илрүүлэх шүүхийн сүүлийн үед гаргасан шийдвэрт сайтар тусгагдсан байна, Р.в.Китайтик /2002/, 161 O.A.C, 169 /Онт С.А/ at para 47: “Р.в. Коллинс, супра-н сүүлийн үе шат болох байцаалт нь гэмт хэргийн үнэн бодит байдлыг эрэн хайх зорилготойгоор нотолгоогоор дамжуулан тусгай дүрмийн зөрчлийн байдлыг илэрхийлдэг. Шүүх үйл ажиллагаа нь энэхүү тохиолдол дахь хуулийн зөрчлийг харуулахуйц байхын зэрэгцээ энэхүү хэрэг дэх хууль сахиулах цагдаагийн офицеруудын хандлага нь урт хугацааны туршид нөлөөтэй байгааг тусгасан ба тийнхүү шүүхийн хэрэгжилтийг гүйцэтгэж буй Акулла Пров.Ст.Ј-гн

мариуна хар тамхины хэргийг шударга систем тогтолцооны дагуу мэдрэмжийн хүрээнд шийдвэрийг сайтар гаргажээ.⁸⁴

8. Контекст дэх найдвартай байдлыг үнэлэх: хэрэг кэйс дээр

1.116.Р.в. Чапел⁸⁵дахь цагдаагийн офицерууд нь орон сууцруу нэвтэрсэн ба харахын шархдсан байсан гэмтэн болон буруутай этгээдийн эхнэрийг олжээ. Цагдаагийн хувьд, тэрээр нэгэн зэрэгт царил хэрэглэсэн гэмтэн этгээдээс хоёр цаг зуурсан хэмээн мэдэгджээ. Гэхдээ гомдол гаргагч тэрээр согтууруулах ундаа хэрэглэсэн, шатнаас уруудахдаа шархнаасаа болоод зовж байсныг, түүнийг унасны дараа 45-60 мин-н хугацаанд цагдаа ирснийг гэрчлэн нотолжээ. Тэрээр цагдаад мэдүүлэг өгсөн хэдий ч цагдаа угаалгын өрөө рүү явж байгаа түүнд эргэлзсэн учраас хийсэн гэдгээ зарлажээ

1.117.Краун өөрсдийнхөө үнэн бодит байдлын төлөө хүлээн зөвшөөрөгдсөн өмнөх мэдүүлгүүдээ хэрэглэхээр KGB –г авчирчээ. Мэдүүлгүүд сэжигтэй байсан, гарын үсэг зурагдаагүй, видео бичлэг аудио бичлэггүй байсныг шүүхийн үйл ажиллагаагаар хянан шалгасан ба “бүхэл бүтэн өдрийн байцаалтан дээр” байж, мэдүүлгүүд нь бодитой, хүлээн зөвшөөрчээ. Шүүхийн үйл ажиллагаа нь гэмтэн буруутай этгээдийг буруутган яллаж буй тэдгээр нөхцөл байдлуудад хариу өгсөн юм.

1.118.Илрүүлэх үүднээс, шинэ шүүх үйл ажиллагаа явагдав. Хөндлөнгийн хяналтанд оролцох боломжтой гомдол гаргагчийн хувьд KGB зөвхөн факт баримтыг хангахуйц шаардлагатай байв. Антариогийн илрүүлэх шүүх нь шүүхийн үйл ажиллагааны хувьд яагаад мэдүүлгүүд баттай байсан бэ гэдэг баримтын үндэслэл дээр тайлбарлаагүйг ажиглажээ. Баттай байх шаардлагыг хангах үүднээс, факт хэргүүдийг шүүмжлэх талаас нь авч хэлэлцэх шаардлагатай байсныг гаргажээ. Цагдаагийн офицерын нотолгоотой харьцуулбал, мэдүүлгүүд нь нэгэн адил биш байх, гомдол гаргагч согтуу байхад мэдүүлгүүд нь хангалттай хэмжээнд үнэн бодитой байж чадахгүй юм. Түүнчлэн, шүүх үйл ажиллагаа нь бас хэрхэн мэдүүлгүүд гардаг, гомдол гаргагч этгээдийн айсан байдал нь хаалгыг нэвтрэн орж ирэх цагдаагийн байдал, буугаар гал тавьсан зэргийг тодорхойлдог байна. Шүүхийн үйл ажиллагаа нь бүрэн гүйцэд дууссан үед аливаа нэгэн сэжиггүйгээр мэдүүлгүүд нь тодорхой болохын зэрэгцээ хөндлөнгийн хяналт шалгалтын хувьд ч үр дүн гомдол гаргагчийн талд нааштайгаар эргэх боломжийг олгодог байна.

⁸⁴[2003] 1 S.C.R.631, [2003] S.C.J.No.30, at paras.72-73 (S.C.C.).

⁸⁵(2003), 172 C.C.C. (3d) 539, [2003] O.J.No.772 (Ont.C.A.)

1.119.Энэхүү хэрэг тохиолдол нь факт баримт дээр суурилсан анализын учир шалтгаантай хэрэгцээг бий болгодог. Дээд шүүх нь шүүхийн үйл ажиллагаа нь өөрсдийн гэсэн гаргасан шийдвэр болон нотолгооны ⁸⁶дүрмийн хувьд учир шалтгаануудыг гаргах ёстой хэмээн мэдэгджээ. “ерөнхий, урсгал дундаа байх учир шалтгаанууд нь тийм ч хангалттай сайн байдаггүй⁸⁷”.

9. Үр нөлөөтэй байх болон эргэлзээгүй баримттай газар дахь уян хатан байдал

1.120.Хуучин нийтлэг хуулийн дүрмүүд өөрчлөгдсөнөөс хойш, зөвлөл холбогдох шүүхийн үйл ажиллагааны нотолгоог хүлээн авах эсхийг таамаглах чадвартай байдаг. Зарчмын аргаас нэгийг хэрэглэж үзвэл, анхны хохирогчид нь урьдчилан хэлэх байдалтай байдаг. Зарчмын арга нь тогтоох боломжтой хэдий ч илүү фактыг шинжлэх шинжтэй байдаг учраас voir dres илүү урт хугацааг шаарддаг.

1.121.Гэмт хэргийн салбарт /иргэний тал шиг биш/ хүлээн авах боломжгүй байх тулгамдсан асуудлууд юмуу нээлттэй байдлыг тодорхойлон бий болгох эдгээр байдал юмуу voir dres нь эхлээд зарлан тунхаглагдсан байсан зарчмууд дээр канадын дээд шүүхийн нэрээр цугларсаар өсөн нэмэгдсээр байна. Тийнхүү “хан хэрэглээ”, “KGB хэрэглээ”, “Оконнор хэрэглээ”, “Мохан хэрэглээ”, “Корбетт хэрэглээ”, одоогоор бидэнд McClureгийн хэрэглээ байна.

1.122.Эргэлзээгүй баримтыг алдахад дараах шалтгаанууд байдаг:

1. нотлох зарчим нь зөвхөн нотолгооны эрхзүйн нэг объектив болон тодорхойлогдож байгаа үед түүний хэрэглээ нь тухайн хэрэг дэх /цуу үгэнд үндэслэсэн мэдүүлэг нь баттай байх эсэх/ факт баримтуудаас янз бүрээр хамаардаг. 2. Нотлох зарчмууд нь ихэнхдээ өрсөлдөх эрх болон хэм хэмжээ, үнэлэмж дээр тулгуурладаг ба тэдгээрийн хэрэглээ нь шүүхийн байдал ба байцаалдтан дахь баримтуудын бүрэлдэхүүн дэх тэдгээр ашиг сонирхлуудын тэнцвэртэй байдлыг шаарддаг. Үр дүн нь хэргийн үндэслэлээс хамааран өөр өөр байх боломжтой. Шийдвэрүүд нь урьдчилсан биш шинжтэй байна.

1.123.Гэхдээ эргэлзээгүй баттай баримтыг алдах нь шударга байдалд хүргэх зарчмын арга шиг үнэлэмжтэй байна.

1.124.Шинэ нотолгооны хуулийн дагуу, нийгмийн ашиг сонирхол ба өрсөлдөх дүрмийн эрх, үнэлэмжүүд, нотолгооны эрхзүйн өрсөлдөх зорилгуудын хэрэглээнд тулгуурлан динамик загвар болдог. Өнгөрсөн байдал нь факт нөхцөл байдал тус

⁸⁶ R.v.Sheppard, [2002] 1 S.C.R.869, [2002] S.C.J.No.30 (S.C.C.) R.v.Bratch. [2002] 1 S.C.R. 903, [2002] S.C.J.No.29 (S.C.C.)

⁸⁷ Christine Boyle & Marilyn MacCrimmon “шүүхийн учир шалтгаанууд: “R.v.Sheppard ба R.v.Bratch-н санаа” (2002) 47 CrimL.Q.39 –н 58

бүрт хэрэглэх шүүхийн арбитраар оролцсон ерөнхий дүрэм журмуудын статик загвар юм. Энэ нь үгийн мэдрэмжээр “шударга” байдалд хүрэх хамгийн шилдэг дүрмийг боловсруулж шүүн тунгаан зохицуулах хүчин зүйлс, зарчмуудын байдал юм.

1.125.Жастис Чаррон Р.в.Хелавон⁸⁸ зарчмын арга дахь уламжлалт дүрмээс өөрчлөлтийг гарган дараах байдлаар тайлбарлажээ: Өөрчлөлтүүд шүүхийн ил тод байдал, үнэн бодит байдлыг хайхаас илүүтэйгээр тэднийг баталгаажуулан баримтжуулах цуу үгэнд тулгуурлан мэдүүлэг өгөхөөс хамгаалах дүрмийг оролцуулаад тодорхой тооны дүрмүүдээр бий болсоор байна. гэхдээ нотолгооны хуучин дүрмүүд нь тодорхой хэмжээний мэргэн ухаан болон шүүхийн туршлагаас нөлөөлдөг. Орчин үеийн шинжтэй арга барил нь өөрсдийн гэсэн үндэслэл дээр тулгуурлан бий болж байна.⁸⁹

1.126.Илүү их ойлгомжтой болгох үүднээс, шүүх нь төсгөлгүй үргэлжлэх байдлын хувьд нэн чухал биш байна. Шүүхийн үйл ажиллагаанд зарчмын аргыг хэрэглэн ашигладаг ба хэрэглээтэй холбоотойгоор үүсэх хүчин зүйлсүүдийг шүүхүүд шинжлэн гаргах боломжтой байна. тухайлбал, Б.К.Г⁹⁰ дээд шүүх биеэ даасан нотолгоо болгохоор чухал мэдүүлгүүдийн гаргаж ирэхэд бодит тодорхой хүчин зүйлсүүдийг боловсруулжээ.

1. Мэдүүлэг нь зорилго юмуу баталгаажилтын хүрээнд бий болох үүднээс анхааруулга сэрэмжлүүлгийн баталгаат нотолгоотой байдалд гаргагдсан байна.

2. мэдүүлэг нь бүхэлдээ видео бичлэг үзүүлэх мэт.

3.гэрчийн мэдүүлгийг хүндлэх хөндлөнгийн хяналт шалгалтан дахь бүрэн хэмжээний боломж нь өрсөлдөх талд байна.

1.127.Дээд шүүхээр гарч буй тодорхой хүчин зүйлстэй бодит байдлын хувьд шүүх үйл ажиллагаан дээр байгаа натурал байдлыг харгалзан үздэг. тэдгээр тодорхой хүчин зүйлсүүдийн хүрээнд эрж хайхтай холбоотой үүсэн төвөгтэй байдал нь нотолгооны хуучин эрхзүй шиг өргөн хүрээнд авч үздэг.

1.128.Дээд шүүх нь Б./К.Г/ өөрийгөө болон бусад тохиолдлууд хэргүүдэд⁹¹ зарчмын арга нь хэрэгцээ шаардлагаас илүүтэйгээр тогтмол хүчин зүйлүүдэд шалтгаалдаггүй хэмээн давтагдсан байна. шүүх нь бодит үнэн байдлыг нөхцөл байдлаар нь батлахдаа шүүхийн үйл ажиллагааг шаардах Б./К.Г/-т тусгагдсан

⁸⁸ [2006] 2 S.C.R.787, [2006] S.C.J.No.57 (S.C.C.)

⁸⁹ Ibid., at para.59

⁹⁰[1993] S.C.R. 740. [1993] S.C.J. No.22 (S.C.C.).

⁹¹R.v.Khelawon, [2006] 2S.C.R.787.[2006] S.C.J.No.57 (S.C.C.), R.v.U (F.J.), [1995] &S.C.R.764 [1995] S.C.J. No.82.R.v.Chappel дахь бас Rosenberg J.A. –н санааг хар. (2003), 172 C.C.C. (3d) 539, [2003] O.J.No.772, at paras.27-29 (Ont.C.A).

тэдгээр хүчин зүйлүүдээс салангид авч үзэх боломжтой хэмээн дурджээ. Тиймээс бүх зүйл контекстээс⁹² хамаардаг.

⁹²Жастис Дохерти, “Гэмт хэргийн явц дахь нотолгоог хүлээн авах” өгүүлэл дэх “НҮБ-н дүрмийн дараах зарчмын арга”, 2003, тусгай лекцүүд, дээд зэргийн Канадын хуулийн байгууламж, “өнгөрсөн хорин жилд, канадын шүүх нь тусгай факт баримтын өргөн хүрээтэй зарчмуудыг хэрэглэснээр байцаалтанд дүрэм дээр суурилсан аргыг ихээхэн боловсруулж хэрэгжүүлжээ.